

SLOVENSKI

veščina

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Četnik IX.

Celovec, petek, 15. oktober 1954

Štev. 41 (651)

Avstrija je odgovorila Moskvi

Državna pogodba samo z umikom zasedbenih čet! — Pred novimi pogajanj?

Potem ko na Berlinski konferenci zaradi nepopustljivega stališča sovjetskega zunanjega ministra Molotova ni prišlo do podpisa avstrijske državne pogodbe, je Avstrija letos poleti poslala vsem štirim velesilam predlog, po katerem naj bi se sestal svet njihovih veleposlanikov na Dunaju in razpravljalo o možnostih za olajšanje bremen zaradi zasedbe. Tedaj so zapadne velesile odgovorile pozitivno, Moskva pa je v svoji noti sredi meseca avgusta t. l. avstrijski predlog odklonila in istočasno s svoje strani predlagala, naj bi se sestali veleposlaniki Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije in Francije, da ob navzočnosti avstrijskih predstavnikov razpravljajo o še odprtih vprašanjih za končno sklenitev državne pogodbe.

Minuli torek je avstrijski zunanji minister ing. Figl izročil avstrijski odgovor na omenjeno noto sovjetskemu veleposlaniku na Dunaju. Uvodoma je v avstrijskem odgovoru izraženo obžalovanje nad sovjetsko odklonitvijo posebne komisije za olajšanje zasedbenega režima, hkrati pa zadovoljstvo, da tudi Sovjetska zveza smatra za možno čimprejšnjo sklenitev državne pogodbe.

Med drugim spominja avstrijski odgovor na noto zapadnih velesil, ki so jo le-te poslane Sovjetski zvezi 10. septembra letos in v kateri se strinjajo s tem, da bi bilo polno besedilo osnutka državne pogodbe, ki ga je SZ že pred Berlinsko konferenco odobrila, podlaga za nadaljnje razgovore. Avstrijska zvezna vlada je zato mnenja, da ne more več biti ovir za sklicanje ponovne konference za sklenitev avstrijske državne pogodbe, vendar smatra, da so za to pristojne predvsem velesile, ki imajo svoje zasedbene čete še vedno v Avstriji. Če bi do konference prišlo, bo avstrijska vlada seve poslala nanjo tudi svojega predstavnika, ki bo zastopal stališče Avstrije kakor že na Berlinski konferenci.

Nadalje je v odgovoru Moskvi rečeno, da želi zvezna vlada že sedaj opozoriti na to, da bo konferenca lahko uspešna samo, če bodo velesile upoštevale avstrijsko stališče, ki ga je zunanji minister Figl že na Berlinski konferenci točno obrazložil, namreč, da morata biti sklenitev državne pogodbe in umik zasedbenih čet ne-

posredno in neločljivo medseboj povezana.

Na koncu izraža avstrijski odgovor upanje, da bodo velesile stopile v medsebojni stik s ciljem, da skličejo zaključno konferenco o avstrijski državni pogodbi na Dunaju, in zagotavlja, da bo zvezna vlada storila vse, kar je v njeni moči, da bo doprinesla k uspehu konference, s katero naj bi bila Avstriji končno dana svoboda in neodvisnost v smislu Moskovske deklaracije iz leta 1943 s sklenitvijo državne pogodbe in umikom vseh zasedbenih čet.

Nov uspeh Mendes-Francea

Francoski parlament je odobril evropsko politiko ministrskega predsednika s 350 glasovi proti 113 glasovom — Mendes ima sedaj proste roke

Po uspešnem zaključku Londonske konference devetih držav, na kateri so se zedinili glede nemške oborožitve, so bile oči političnega sveta obrnjene na Pariz, kaj bo tam rekel parlament na evropsko politiko ministrskega predsednika Pierra Mendes-Francea v zvezi z londonskimi sklepi (ki smo jih v glavnem objavili v naši prejšnji številki). Mendes-France je bil predložil francoskemu parlamentu hkrati z londonskimi sklepi tudi vprašanje zaupnice svoji vladi in njeni politiki v tej zvezi.

Na svojem zasedanju minuli torek je francoski parlament po razmeroma kratki debati izglasoval ministrskemu predsedniku s 350 glasovi proti 113 glasovom visoko zaupnico. 152 poslancev, večino ljudskih republikancev, se je glasovanja vzdržalo. Proti vladi je glasovalo le 99 kominformistov in 14 drugih poslancev. Za zaupnico potrebna absolutna večina (314 glasov) je bila s tem prekoračena za 36 glasov.

Z zaupnico, ki jo je Mendes-France prejel od parlamenta, ima sedaj proste roke za nadaljnja pogajanja, s katerimi pripravljajo ponovno konferenco devetih držav v Londonu, ki se bo predvidoma pričela 21. oktobra in na kateri bodo dokončno določili besedilo londonskega sporazuma glede Nemčije. V političnih krogih poudarjajo zlasti okrepitev Mendesevega položaja s to zaupnico, ki mu

liko, je že uspešno spravil pod streho. Zato na splošno pričakujejo, da mu bo uspelo tudi posarsko vprašanje privedi do uspešnega zaključka.

V vladnih krogih zapadnih velesil popolnoma odobravajo avstrijski odgovor Moskvi, kakor poročajo zlasti iz Londona, pa tudi iz Pariza in Washingtona. Poudarjajo, da je upravičena avstrijska zahteva po umiku zasedbenih čet hkrati s sklenitvijo državne pogodbe. V Londonu pravijo, da leži sedaj pri Moskvi odločitev, ali in kdaj bo omogočila sklicanje konference s tem, da pokaže pripravljenost umakniti svoje čete iz Avstrije, na kar v Berlinu še ni bila pripravljena.

bo omogočil učinkovito reševati posarsko vprašanje kot zadnjo točko svojega ob nastopu proglašene programa za bližnjo bodočnost. Prvi dve točki tega programa, mir v Indokini in vprašanje skupne evropske obrambe v ustrezni ob-

liki, je že uspešno spravil pod streho. Zato na splošno pričakujejo, da mu bo uspelo tudi posarsko vprašanje privedi do uspešnega zaključka.

Sedanji Mendesev uspeh v francoskem parlamentu so s polnim zadovoljstvom sprejeli v vseh zapadno-evropskih prestolnicah, zlasti pa v Londonu in Bonnu, kjer pravijo, da so na tak izid glasovanja že prej trdno upali.

Iz ministrskega sveta

Na svoji zadnji seji v torek je ministrski svet med drugim obravnaval avstrijski odgovor Sovjetski zvezi glede državne pogodbe in sprejel osnutek, ki ga je predložil zunanji minister ing. Figl (o izročitvi in vsebini tega odgovora poročamo na drugem mestu). Prav tako na predlog zunanjega ministra je ministrski svet dovolil odposlati avstrijsko delegacijo v Sofijo na gospodarska pogajanja z Bolgarijo.

Notranji minister Helmer je predložil prošnjo italijanske vlade, ki želi na svoje stroške postaviti spomenik svojim žrtvam v nekdanjem koncentracijskem taborišču Mauthausen. Ministrski svet je italijanski prošnji ugodil. Odobril je tudi načrt službenih mest za leto 1955, ki ga je predložil zvezni kancler ing. Raab in neko odredbo za uradnike varnostne službe.

Končno se je ministrski svet baval še s poročilom finančnega ministra dr. Kamitz o dosedanjih pogajanjih za financiranje zimske olimpiade 1960, ki bo v Innsbrucku. Proračun za potrebne nove naprave, ki jih mora postaviti država prirediteljica, izkazuje visoko vsoto 63 milijonov šilingov.

Šovinistična setev ne bo šla v klasje

Že več tednov se nazadnjaški klerikalni in šovinistični krogi na vse kriplice trudijo, da bi na nek način le popravili svoje omajane politične položaje v deželi. Pri izbiri sredstev niso posebno iznajdljivi in hodijo v marsičem po starih izhojenih poteh. Med drugim se še vedno nadejajo, da bodo z netenjem narodnostne mržnje in s šovinistično gonjo želi uspehe. S stvarnostjo, da jim današnji čas ni več poseben naklonjen, se očitno nočejo sprijazniti. Zaradi javnega mnenja, ki jih vse bolj odklanja, se trenutno sicer ne upajo zlivati svojega strupa preko svojih običajnih glavnih kanalov, zato pa se poslužujejo stranskih rogov, ki pa niso nič manj smrdljivi in zatrapni za vsomogočo nesnago. Tednik „Allgemeine Bauernzeitung“, zakonito glasilo krščanskih prezidentov, ekonomistov in druge veleposestniške gospode že dalj časa polni svoje strani s šovinističnimi izpadi in ogabnimi klevetami, kot so jih s svojevrstnim pojmovanjem svobode tiska spravljali nacistični pisuni običajno pod streho pri svojih „neodvisnih“ političnih somišljenikih v Grazu in Salzburgu.

Kakor vedno, je tudi sedanja šovinistična gonja naperjena in osredotočena v to, da bi zasejala nemir v deželi, da bi zastrupila sožitje obeh narodov na Koroškem, da bi zrahljala dobre odnose med našo deželo in sosedno Jugoslavijo. S tem bi klerikalna in nacionalistična lika, ki to gonjo usmerja, rada ustvarila pogoje, v katerih bi mogla uresničiti svoje nedemokratske težnje po okrnjevanju državljan-skih pravic, ki po veljavnih zakonih pripadajo tudi našemu ljudstvu. Tem krogom, ki so bili v preteklosti vajeni, da so po svoji mili volji krojili politično, kulturno in gospodarsko podobo tudi naših krajev, ne gre v račun, da se tudi naše ljudstvo vse bolj vidno izmotava iz njihovega jerobstva in da si ureja svoje življenje skladno s svojimi potrebami, hkrati pa v skladu z interesi, ki so skupni delovnim ljudem brez razlike jezika in narodnostnega porekla.

Zadnji čas so osredotočili svojo gonjo zlasti proti dejavnosti naših gospodarskih organizacij. Nekaj naših vidnih uspehov na tem področju jih spravlja iz ravnotežja. Kmetijska šola v Podravljah, zadrudni hotel v Sekiri, nekaj skromnih zadrudnih skladišč na našem podeželju jih bode v oči. Nadejajo se, da bodo z divjim hrupom o nevarnosti slovenizacije uspeli nahujskati javnost in jo speljati v staro nacionalistično vzdušje, v katerem bi lahko po preizkušenih receptih iz preteklosti dušili življenjsko voljo našega ljudstva.

Vendar se svet danes suče drugače. Načela demokracije, ki vključujejo tudi načelo kulturne in gospodarske enakopravnosti nacionalnih manjšin, so v današnjem svetu že tako globoko zasidrana, da šovinistična setev ne bo šla v klasje.

Nič ne bi škodilo, če bi se tudi hujškači in nestrpnosti na Koroškem nekoliko razgledali in se nečesa naučili vsaj v neposredni okolici. Primer Trsta je zelo poučen. Tudi italijanska klerikalna in šovinistična reakcija je računala, da bo s šovinizmom do svojih narodnostnih manjšin in do svojih mejašev reševala svoje pozicije. Pa se je uračunala. S sporazumno rešitvijo tržaškega vprašanja in z vgraditvijo posebnega statuta o pravicah narodnostnih manjšin v ta sporazum so se izkazala demokratična načela o enakopravnem sožitju med narodi močnejša od nacionalistične nestrpnosti. Koristno bi bilo, če bi se ob tem primeru vsaj nekoliko zjasnilo tudi v glavah koroških šovinistov.

Izvajanje določil premirja v Indokini

Hanoi, nekdanje francosko središče v Indokini, je postalo glavno mesto Ho Ši Minhovega severnega Vietnama

V skladu z določbami ženevskega sporazuma o premirju v Indokini so minulo nedeljo Ho Ši Minhove čete zasedle Hanoi. Zadnji francoski vojak, komandant mesta, polkovnik Lefevre, je nekdanje francosko središče v Indokini, ki šteje 200.000 prebivalcev, zapustil v soboto zvečer. Takoj za njim so prevzele oblast v mestu predstraže vietminške vojske, katere glavnina je vkorakala v mesto v zgodnjih jutranjih urah v nedeljo.

Na veliki vojaški paradi v Hanoiu, s katero so slavili prevzem oblasti v mestu, je sodelovalo tudi 800 borcev slavne 308. divizije, ki se je najbolj izkazala v bojih okoli trdnjave Dien Bien Fu in jo končno tudi zavzela. Prebivalstvo je viharo pozdravljalo vkorakajoče čete, na ulicah mesta pa se je pojavljalo vedno več rdečih zastav, medtem ko so avtomobili z zvočniki prinašali obvestila nove oblasti.

Kot prvi član Ho Ši Minhove vlade je v Hanoi prispel zunanji minister Fam Van Dong, ki je z vietminške strani vodil razgovore na ženevski konferenci. S svo-

jo prisotnostjo naj bi uradno obeležil vzpostavljane vietminške oblasti v glavnem mestu severnega Vietnama.

Predsednik vlade severnega Vietnama Ho Ši Minh je v nedeljo govoril po radiu in v svojem govoru pozival prebivalce mesta Hanoi, naj napravijo vse, da se bo v mestu tudi v naprej razvijalo normalno življenje in naj spoštujejo uredbe o javnem redu in varnosti, ki jih je izdala nova oblast. Vsem tujcem v mestu, tudi vsem francoskim državljanom, je Ho Ši Minh zagotovil osebno varnost in varnost njihovega premoženja. Pozval jih je, naj nadaljujejo svoje vsakodnevne posle, pri čemer jim bo vietminška vlada vsestransko pomagala.

S predajo Hanoia v vietminško oblast je bila zaključena prva velika etapa evakuacije francoskih čet iz severne Indokine. Do maja 1955 pa morajo Francozi zapustiti celotno ustje Rdeče reke, edino postojanko, ki so jo med indokitajsko vojno do sklenitve premirja še mogli obdržati.

Zadružništvo na Finskem — praktično šolanje za medsebojno sodelovanje

Znano je, da imajo zapadnoevropske države vzorne ustanove za ljudsko pravo ter zgledne zadružne organizacije. Pogosto navajajo primere iz Švedske in Danske, kjer se zaradi proučevanja zadružnih naprav večkrat mudijo študijske komisije južnoevropskih držav. Predvsem proučujejo te študijske ekskurzije področja vnovčenja kmetijskih proizvodov. Manj znana je v tem pogledu Finska, čeprav razpolaga ta država z zadružno organizacijo, ki nikakor ne zaostaja za ono njenih zapadnih in južnih sosedov.

Finska je po zemeljski površini znatno večja kakor Avstrija, šteje pa samo 4,1 milijona prebivalcev, dočim jih je v Avstriji 6.933.905. Od teh prebivalcev govori 91 odstotkov finsko, 9 odstotkov pa švedsko. V Avstriji je nekako petina prebivalstva zaposlena v kmetijstvu in gozdarstvu. Na Finskem pa pripada kmetijskemu in gozdarskemu gospodarstvu področju 41,5 odstotka celotnega prebivalstva. V industriji je na Finskem zaposlenih 29,9 odstotka prebivalstva, v trgovini in prometu 12,4 odstotka in ostanek v drugih poklicnih področjih. V kmetijskem gospodarstvu pripada 60 odstotkov malemu kmetijstvu, ki zavzema prav svojstven položaj. Malokmetijski značaj finskega kmetijstva narekuje potrebo po zadružnem sodelovanju.

Finsko zadružno gibanje je prav tako v krogih kmetijskih proizvajalcev kakor tudi pri potrošnikih močno zasidrano. Finske trgovske zadrage, kakor se imenuje najštevilnejša skupina zadrug, niso ne samo potrošniške zadrage v našem smislu, niti izrecno kmetijske zadrage, temveč združujejo v sebi oba tipa zadrug.

Finsko imenujejo brez pretiravanja deželo zadružništva. Leta 1952 je znašalo število registriranih zadrug skupno 8.530 ter stanje posameznih članov 1.650.000. Ta številka je visoka, če upoštevamo, da je v vsej deželi le okoli 2,5 milijona prebivalcev, ki so stari nad 20 let. Samo na trgovske zadrage je odpadlo leta 1953 1.030.000 članov.

Prvi pričetki finskega zadružništva segajo prav tako v sredo minulega stoletja. Pionir finskega zadružništva je bil profesor narodne ekonomije dr. Hannes Gebhard na univerzi v Helsinkih. Smotno je razumel širiti med najširše plasti zadružno idejo. Njegovi sposobnosti je pripisati nagli razvoj finskega zadružništva. Poleg

trgovskih zadrug igrajo zelo važno vlogo tudi kreditne zadrage sistema Reiffeisnovk, mlekarske zadrage ter razne vrste obratnih zadrug. Ob koncu stoletja je Gebhard združil obstoječe trgovske zadrage in ustanovil družbo »Pellervo«, ki naj, kakor se glasi v pravilih, »pospešuje gospodarski napredek prebivalstva ter naj povezuje zadružne organizacije v deželi«. S to ustanovitvijo se je pričelo sistematično in pospešeno zadružno delovanje na Finskem.

Nedavno je praznovala centralna organizacija trgovskih zadrug ob velikem sodelovanju vsega prebivalstva svojo 50. letnico. Dvajset zadružnih organizacij iz inozemstva je bilo na proslavi udeleženi.

Preteklo polstoletje je prineslo tudi Finski velike preobrate gospodarskega, političnega, socialnega in kulturnega

značaja. Tri vojne je morala prestat. Pa tudi po teh krizah je zadružništvo z največjim uspehom podpiralo splošni razvoj in napredek, ki ga lahko na Finskem znanujemo na vseh področjih. Finsko zadružništvo je organsko povezano z gospodarskim in duhovnim življenjem vse dežele.

Jubilejno poročilo centralne organizacije trgovskih zadrug zaključuje z naslednjimi stavki: Malo, mlado ljudstvo, kateremu je usojeno, da ima velike in močne narode za sosedo, more svoje težkoče zmagovati in ohraniti svojo samostojnost le v primeru, če bo enotno. Zadružno gibanje nudi državljanom praktično šolanje za medsebojno sodelovanje. Prav zaradi tega je postalo zadružništvo za finsko ljudstvo tako dragoceno in upoštevano vredno.

(Po »Die Genossenschaft«).

Nov uspeh jugoslovanskega gospodarstva

Zadnjo soboto je jugoslovanska industrija in s tem vse jugoslovansko gospodarstvo praznovalo pomembno zmago, ko so v velikanski tovarni aluminija v Kidričevem ali po starem v Strnišču med Mariborom in Celjem odlili prve tone doma pridelane aluminija. Ta dogodek so proslavili z interno proslavo in slavnostno sejo upravnega odbora, na kateri so tudi sklenili, da bodo slovesno otvoritev tovarne glinice in aluminija v Kidričevem praznovali 20. novembra, do katerega dne pričakujejo, da bo obratovalo v elektrolizi (oddelek tovarne, kjer proizvajajo aluminij — opom. uredn.) že skupno 40 peči.

Tovarno aluminija v Kidričevem so izgradili ob največjih težkočah, ki so se pojavile zlasti po informbirojevskem bojkotu in jih je uspelo premostiti šele leta 1952. Od takrat se je gradnja hitro nadaljevala in danes delovni ljudje Jugoslavije lahko s ponosom pokažejo na svoj najnovejši uspeh ki je hkrati tudi dokaz nezlomljive ustvarjalne sile ter volje, ustvariti si čim lepše in boljše življenjske pogoje.

Načrti tovarne aluminija v Kidričevem predvidevajo izgradnjo dveh obratov elektrolize, katerih vsaka bo razpolagala s 145 pečmi. Ker so za to panogo

industrije potrebne velikanske količine električne energije, je pričetek celotnega obratovanja v tovarni v Kidričevem v prvi vrsti odvisen tudi od izgradnje potrebnih elektrarn, katere gradijo v Vuhredu in Šoštanj. Računajo, da bo tovarna v Kidričevem s 40 pečmi, kolikor jih nameravajo spraviti v obrat do slovesne otvoritve, dnevno proizvajala 12 ton aluminija, ko pa bo obratoval celotni prvi obrat s 145 pečmi, bo dajala tovarna letno 15.000 ton aluminija jugoslovanski težki industriji in industriji za široko potrošnjo.

V Kidričevem, kjer so meseca junija začeli s proizvodnjo glinice, imajo danes že precejšnje zaloge tega polfabrikata, zato nameravajo glinico deloma tudi izvažati v inozemstvo. Z izvozom glinice bodo prispevali tudi k amortizaciji sredstev, vloženih v gradnjo tovarne.

Le ena tretjina človeštva ima zadostno hrano

Ena izmed posebnih organizacij Združenih narodov je Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO). Le-ta zlasti v zadnjem času posveča vedno več pozornosti mednarodnemu sodelovanju v smeri izboljšanja proizvodnje hrane v svetu in za izboljšanje človeške prehrane sploh. Po ugotovitvah te organizacije imata približno dve tretjini človeštva prehrano, ki ne zadošča niti za najnujnejšo sproti potrebno obnovo delovne sile niti ne more vzdržati primernega zdravstvenega stanja. V mnogih predelih sveta je hrana celo tako slaba in pičla, da zadostuje komaj za golo preživetje.

Vrednost hrane merimo — kakor znano — v kalorijah, ki jih prejema telo z uživanjem hrane. Najnižje število kalorij, ki je dnevno potrebno za ohranitev zdravja, je po znanstvenih ugotovitvah 2750. Iz zadnjega letnega poročila FAO o stanju prehrane v svetu pa je razvidno, da imajo stotine milijonov svetovnega prebivalstva prehrano, ki ne dosega tega števila kalorij na dan in osebo. Na najslabšem položaju v tem pogledu je Indija, kjer je kalorijsko povprečje hrane le 1650. Pod

Posloj kmetijske šole v Podravljah dobiva novo lice. Še nekaj tednov, pa bo podravljška šola lahko sprejela poleg lanskih tudi še nove gojence, da si pridobijo potrebno splošno, gospodarsko in strokovno znanje.

Prenovljeno in povečano posloj s svetlimi in modernimi učilnicami ter zdravimi internatskimi prostori bo v prihodnjih desetletjih prijetno bivališče in vzgajališče našega kmečkega naraščaja, bivališče in vzgajališče, ki smo si ga koroški Slovenci že desetletja želeli.

V danih okoliščinah je naša kmetijska šola, njena ustanovitev in ureditev stvar in prizadevanje nas Slovencev samih. Ob last nam je doslej odklonila sleherno pomoč, za katero smo prosili. Veliko naporov je treba, da bosta posloj in šola lahko izpolnjevali svoj namen: vzgojo razgledanih ljudi in dobrih kmečkih gospodarjev. Toda vse težave še niso za nami. Slovenska kmetijska šola v Podravljah še potrebuje gnotne pomoči našega ljudstva.

Koroški Slovenci!

Brez razlike na poklic in stan Vas vabimo, da še enkrat kakor lani in letos poleti prislopite s svojimi prispevki na pomoč, da bomo lahko uspešno do konca uredili našo kmetijsko šolo, njena poslojja in njeno kmetijo.

Slovenski kmetje!

Predvsem se obračamo do Vas in prosimo da sedaj, ko prodajate svoje pridelke, prispevate drobec izkupička svojih šol, ki postaja čedalje močnejši steber naše skupne gospodarske in kulturne dejavnosti.

Vse prijatelje in dobrotnike kmetijske šole v Podravljah prosimo, da pošljejo svoje prispevke na naš naslov, Celovec, Wulfengasse 15.

Slovenska kmečka zveza
Pokrajinski odbor

Nova gimnazija na Ravnah

šola resnice, lepote in dobrote za otroke delovnega ljudstva

15. oktober 1945. Sonce s svojo pičlo toploto se lovi v orumenelih orjakih grajskega parka. Muzika v drevju, muzika na grajskem dvorišču, petje na trgu, na cestah in v srcih. Koroški praznik. Prvi koroški festival.

Ljudstvo se zgrinja po grajski poti navzgor. V sprevedu pa jeklarji v svojih delovnih oblekah in z orodjem na velikih, z zastavami in s cvetjem okrašenih vozovih, vsak voz s svojim muzikantom in z vriskajočimi pobi in dekleti.

Na grajskem dvorišču v naglici za silo postavljen govorniški oder in pult. Sklonjen nad nepregledno, na ozkem prostoru zgneteno množico, govori profesor dr. Sušnik Franc. V bledem, shujšanem obrazu mučeniške poteze, ki so mu bile začrtane v dachauskih barakah, a v očeh in v besedi ogenj veselja in navdušenja: »Naša koroška gimnazija ne bo za izobraževanje gospode, ne, na stečaj smo odprli vrata sinovom in hčeram tistih ljudi, ki so morali doslej s klobukom v roki stopati pred visokega oholega gospoda v tovarni, na kolenih prosič dela, zaslužka za lačno otročad...«

In temu 15. oktobru je sledil 16. oktober, prvi delavnik na novo ustanovljeni gimnaziji. Profesorjev je bilo premalo, na

pomoč so morali priskočiti izkušeni učitelji osnovne šole. Tabel še ni bilo. Morale so zadostovati črno prepleškane deske. Kreda je bila povojna, trda, da si s težavo zapisal nanjo angleško besedo ali for-

mulo iz aritmetike. Materinščine ni znal marsikateri v klopi, poznala so se na dijakih kruta leta nacistične germanizacije. Potrebni učbeniki še ni bilo vseh. Lovili smo učno snov pač po možganih. A eno je bilo: volja, velika in močna, v mladih srcih, kakor v predavateljih, pionirjih. Temni ozki hodniki zapuščene Thurnovega gradu, podobni labirintu, so oživel. Ukaželjna in razposajena mladina je zanesla vanje žarek pomladi. Vrisk, smeh in petje.

In leta so tekla. Navidez mirno, enostavno. Prvi maturantje, osmošolci, maja (Nadaljevanje na 3. strani)

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Na zasedanju Generalne skupščine OZN so bile izvoljene kot nove nestalne članice Varnostnega sveta Belgija, Perzija in Peru. Dosedanji nestalne članice Varnostnega sveta so bile Kolumbija, Libanon in Danska, katerih mandat bo koncem tega leta potekel.

Zagreb. — Na eni svojih zadnjih sej je mestni ljudski odbor Zagreba med drugimi sklenil zgraditi novo reprezentativno stavbo mestnega ljudskega odbora.

Bonn. — Minuli teden sta se mudila na državnem obisku v Zapadni Nemčiji turški ministrski predsednik Menderes in zunanji minister Köprülü. V razgovoru s kanclerjem Adenauerjem je bilo doseženo popolno soglasje v presoji mednarod-

nega položaja, kakor pravi tozadevno uradno sporočilo.

Rim. — Na svojem potovanju po svetu je japonski ministrski predsednik Jošida v četrtek, 14. t. m. prispel v italijansko prestolnico. Pred tem se je v torek in sredo nahajal na obisku v Zapadni Nemčiji, nadaljeval pa bo svojo pot v London in New York.

London. — Minuli ponedeljek je bil London brez časopisov. Zaradi stavke v neki tiskarni, kateri so se pridružili tudi ostali stavci ponedeljkovi jutranji časopisi v Londonu niso izšli. Pravijo, da je bila to največja časopisna stavka od leta 1926.

Tokio. — Prebivalci japonskega mesta Hirošima so poslali sekretariatu Organizacije združenih narodov spomenico, v kateri zahtevajo, da se atomsko orožje postavi izven zakona. Spomenico je podpisalo blizu 900.000 prebivalcev mesta.

POSEBNI STATUT

o zaščiti pravic narodnostnih skupin

Ker je skupni namen italijanske in jugoslovanske vlade, da zagotovita pravice človeka in osnovne svoboščine brez diskriminacije glede rase, spola, jezika in vere na področjih ki preidejo pod njuno upravo po določbah te Spomenice o soglasju, je bil dosežen sporazum v naslednjem:

1. V upravljanju svojih zadevnih področij bodo italijanske in jugoslovanske oblasti ravnale v skladu z načeli splošne deklaracije o pravicah človeka, ki jo je sprejela Generalna skupščina ZN 10. decembra 1948, da bi lahko vsi prebivalci obeh področij brez diskriminacije v celoti uživali osnovne pravice in svoboščine, našteje v zgoraj omenjeni deklaraciji.

2. Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju, ki ga upravlja Italija, in pripadniki italijanske etnične skupine na področju, ki ga upravlja Jugoslavija, bodo uživali enake pravice in ravnanje kakor ostali prebivalci obeh področij.

Ta enakost pomeni, da bodo uživali:

a) enakost z ostalimi državljani glede političnih in državljskih pravic kakor tudi ostalih pravic človeka in osnovnih svoboščin, zajamčenih s členom 1;

b) enake pravice v pridobivanju javnih služb, funkcij, poklicev in časti;

c) enakost glede vstopanja v javne in upravne službe; v tem oziru se bosta italijanska in jugoslovanska uprava ravnali po načelu, da bo jugoslovanski etnični skupini, oziroma italijanski etnični skupini pod njuno upravo omogočeno, da bosta pravično zastopani na upravnih položajih, zlasti na področjih, kakor so šolski inšpektorati, kjer gre zlasti za korist teh prebivalcev;

d) enakost ravnanja v opravljanju svojih dejavnosti ali poklicev v kmetijstvu, trgovini, industriji ali na kakem drugem področju, kakor tudi v organiziranju in vodenju poslov gospodarskih združenj in organizacij v te namene. Takšna enakost v ravnanju se bo nanašala tudi na vse davke in dajatve. V tem oziru si bodo lahko ljudje, ki se zdaj ukvarjajo s kakšno dejavnostjo ali poklicem, pa nimajo potrebne diplome ali spričevala za opravljanje teh dejavnosti, v štirih letih od dneva parafiranja te Spomenice o soglasju pridobili potrebno diplomu ali spričevalo. Teh ljudi ne bo nihče oviral v opravljanju njihove dejavnosti ali poklica zato, ker nimajo potrebnih dokumentov, razen v primeru, če si jih niso pridobili v omenjenem obdobju štirih let;

e) enakost v ravnanju pri uporabi jezika, kakor je določeno v spodaj navedeni točki 5;

f) enakost z ostalimi državljani na splošnem področju socialnega skrbstva in pokojnin (dajatve za primer bolezni, pokojnine za primer starosti, invalidske pokojnine, vstevši pokojnine za vojne invalide in pokojnine članom družin tistih, ki so padli v vojni).

3. Netejen nacionalne in rasne mržnje je na obeh področjih prepovedano in vsako dejanje takšne vrste bo kaznovano.

4. Etnični značaj in neoviran kulturni razvoj jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo kakor tudi italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo, bosta zaščitena.

a) te etnične skupine bodo imele pravico do lastnega tiska v svojem materinem jeziku;

b) prosvetne, kulturne, družbene in športne organizacije obeh skupin bodo lahko svobodno delovale v skladu z veljavnimi zakoni. Takšne organizacije bodo deležne enakega ravnanja kakor druge ustrezne organizacije na zadevnih področjih, zlasti glede uporabe javnih poslopij, radia in pomoči iz javnih finančnih sredstev, italijanske in jugoslovanske oblasti pa si bodo prizadevale, zagotoviti tem organizacijam stalno uživanje ugodnosti, ki jih uživajo zdaj, ali ustreznih ugodnosti;

c) obe skupini bosta imeli pouk v materinem jeziku v otroških vrtcih, v osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Takšne šole bodo v vseh krajih področja pod italijansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo jugoslovanski etnični skupini, in v vseh krajih področja pod jugoslovansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo italijanski etnični skupini. Italijanska in jugoslovanska vlada sta sporazumni, da bosta sedanje šole, kakor so našteje v priloženem seznamu, vzdrževali za etnične skupine na področjih pod njuno upravo in se posvetovali v nešani odbor, predvidenem v zadnjem členu tega statuta, preden bi katero teh šol zaprli.

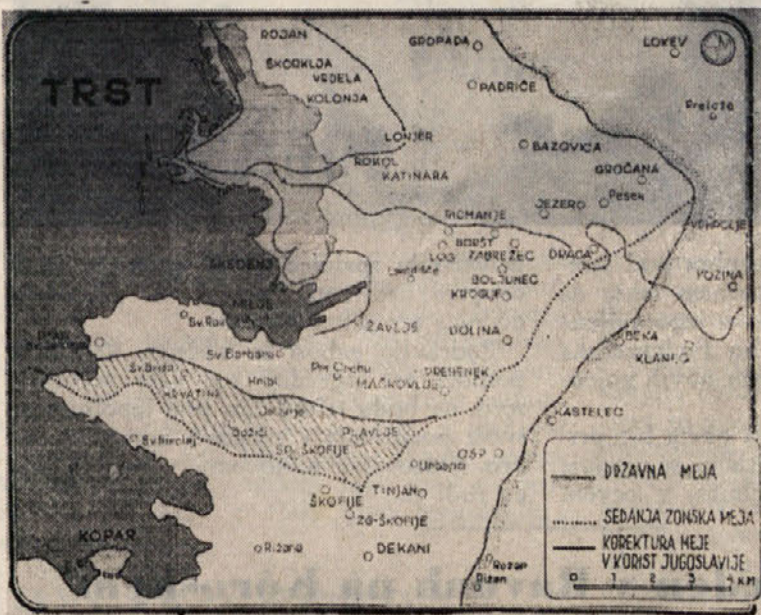
Te šole bodo uživale enakost v ravnanju z ostalimi šolami istega tipa na področju pod upravo Italije, oziroma Jugoslavije, glede zagotovitve učbenikov, poslopij in ostalih gmotnih sredstev, števila in položaja učnih moči kakor tudi priznavanje diplom. Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo ukrenile vse potrebno, da bo zagotovljeno, da bodo v teh šolah poučevale učne moči, ki imajo isti materin jezik kakor učenci.

Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo brez odlašanja izdale vse tiste zakonite predpise, ki bi utegnili biti potrebni, tako da bi

bila stalna organizacija teh šol urejena v skladu s predhodnimi določbami. Učitelji in profesorji, katerih govorni jezik je italijanski, pa so bili na dan parafiranja te Spomenice o soglasju zaposleni kot učne moči v šolstvu področja pod jugoslovansko upravo, ter učitelji in profesorji, ki je njihov govorni jezik slovenski, pa so bili omenjenega dne zaposleni kot učne moči v šolstvu področja pod italijansko upravo, ne bodo odpušteni s svojih položajev zato, ker nimajo potrebnih učnih diplom. Te izredne določbe se ne bodo uporabljale kot precedens, niti ne bo nihče zahteval njih uporabe v drugih primerih, razen v zgoraj omenjeni kategoriji. Jugoslovanske in italijanske oblasti bodo storile v okviru svojih veljavnih zakonov vse pametne ukrepe, da bi zgoraj omenjenim učnim močem zagotovile možnost,

tistih ostalih občinah na področju pod italijansko upravo, v katerih prebiva znaten del pripadnikov jugoslovanske etnične skupine (najmanj četrtnina prebivalstva), bodo napisi na javnih ustanovah ter imena mest in ulic v jeziku jugoslovanske etnične skupine kakor tudi v jeziku oblasti, ki ima v rokah upravo; v tistih občinah, na področju pod jugoslovansko upravo, v katerih prebiva znaten del pripadnikov italijanske etnične skupine (najmanj četrtnina prebivalstva), bodo ti napisi in imena v italijanskem jeziku kakor tudi v jeziku oblasti, ki ima v rokah upravo.

6. Gospodarski razvoj jugoslovanskega etničnega prebivalstva na področju pod italijansko upravo in italijanskega etničnega prebivalstva na področju pod jugoslovansko upravo bo zagotovljen brez diskriminacije in ob

Na zemljevidu vidimo prvotno razmejitevno črto med cono A in B ter dokončno spremembo meje v korist Jugoslavije, s katero je Jugoslavija dobila del cone A s skupno 3.000 prebivalci.

da si bodo na način, predviden v zgoraj omenjenem členu 2. d pridobile kvalifikacije za isti status kakor redni člani učnega osebja.

Učni programi teh šol ne smejo biti obrnjeni v smer, ki bi nasprotovala narodnemu značaju učencev.

5. Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in pripadniki etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo bodo lahko svobodno uporabljali svoj jezik v osebnih in uradnih stikih z upravnimi in sodnimi oblastmi obeh področij. Imeli bodo pravico prejemati od oblasti odgovore v istem jeziku, pri ustnih odgovorih bodi neposredno ali prek tolmača; v korespondenci morajo oblasti zagotoviti vsaj prevod odgovora.

Javnim dokumentom, nanašajočim se na pripadnike teh etničnih skupin, vstevši sodne razsodbe, bo priložen prevod v ustreznem jeziku. Isto velja za uradna obvestila, javne razglase in publikacije.

V tistih volilnih enotah tržaške občine in v

pravični razdelitvi razpoložljivih denarnih sredstev.

7. Na področjih, ki pridejo pod civilno upravo Italije ali Jugoslavije, niso dovoljene nobene spremembe meje osnovnih administrativnih enot z namenom, da bi ogrozili etnično sestavo ustreznih enot.

8. Ustanovljen bo posebni mešani jugoslovansko-italijanski odbor, da bo pomagal in dajal nasvete o vprašanih, ki se tičejo zaščite jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo. Odbor bo tudi proučeval prošnje in vprašanja posameznih pripadnikov ustreznih etničnih skupin, glede uporabe tega statuta.

Jugoslovanska in italijanska vlada bosta omogočili odboru, da bo obiskoval področja pod njuno upravo in mu nudili vse olajšave pri izpolnjevanju njegovih dolžnosti.

Obe vladi se zavezuje, da bosta takoj začeli pogajanja o podrobnih predpisih za poslovanje odbora.

Število šol, na katere se nanašajo posebne določbe

V zgoraj objavljenem »Posebnem statutu« so tudi določbe o bodočem šolstvu na področju obeh con Svobodnega tržaškega ozemlja, torej o slovenskem šolstvu pod italijansko upravo v coni A in v Trstu ter o italijanskem šolstvu pod jugoslovansko upravo v coni B. Te določbe se nanašajo na naslednje število šol:

Na ozemlju, ki pride pod italijansko upravo, so slovenske šole razporejene po posameznih občinah: mestna občina Trst 13 otroških vrtcev, 14 osnovnih šol, 6 strokovnih šol in tečajev ter 11 srednjih šol; občina Devin-Nabrežina 3 otroški vrtci, 8 osnovnih šol in 1 strokovni tečaj; občina Zgonik 2 otroška vrtca, in 3 osnovne šole; občina Repentabor 1 otroški vrtec in 1 osnovna šola; občina Dolina 4 otroški vrtci, 7 osnovnih šol in 1 strokovni tečaj. Strokovni tečaji se spreminjajo v strokovne šole v skladu z italijanskimi zakoni. Skupno število slovenskih šol je torej: 23 otroških vrtcev, 35 osnovnih šol, 8 strokovnih šol in tečajev ter 11 srednjih šol.

Na ozemlju, ki pride pod jugoslovansko upravo, pa je število italijanskih šol naslednje: 1 otroški vrtec, 6 otroških vrtcev z italijanskimi razredi, 14 osnovnih šol, 6 strokovnih šol in ena strokovna šola z italijanskim razredom, ter 3 srednje šole.

Mladinska spevoigra „Kresniček“ v Gorici

V Dijaškem domu v Gorici so dne 2., 3. in 4. oktobra dijaki uprizorili lepo spevoigro »Kresniček«. Igra je prirejena po čarobni pravljici Jezernikove ter jo je spenil in uglašil znani komponist Radovan Gobec. Odlična režija je bila v rokah profesorja Antona Severja, ki mu je uspelo, da so igralci igro doumeli do najfinejših nijans ter se je njemu zahvaliti, da je bila interpretacija izborna podana. Naslovno vlogo je pela dijakinja Ivanka Krapeževa tako dovršeno, da je očarala vse poslušalce. Lepe baletne pa je nastudirala gospa Ema Merkuž-Winklerjeva z njej lastno umetniško rutino.

Vse vloge: kresnice, mak, cvetice, slok, polž, mravlje, vile, medved in druge živali, škrti, zvezde in lune so bile prekrasno odigrane. Pesem Sonca je odlično odpel baritonist visokošolec Filip Benedetič.

Mladi umetniki imajo v načrtu, da bodo s to spevoigro gostovali tudi na drugih odrih primorskega zamejstva ter tudi na Koroškem.

Nova gimnazija na Ravnah

šola resnice, lepote in dobrote za otroke delovnega ljudstva

(Nadaljevanje z 2. strani)

1948. In prvi udarci krampa in lopate tudi leta 1948. »Postavili si bomo novo gimnazijo, grad je premajhen, preneroden, učilnice so prepolne, dijaki nimajo kje sedeti,« je šel klic med mladino in profesorji. Delavci v fabriki so bili za to. Ljudska oblast je bila za to. Dijaki pa so se zgrnili v brigade in izmenoma vrteli zdaj šestilo in svinčnik, zdaj lopato in kramp. V mislih pa jim je blestela pred očmi čudovita podoba nove šole, prospekt inž. arh. Otona Gasparija.

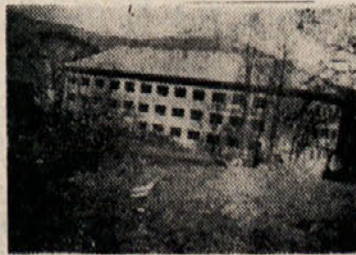
Nedelja v oktobru 1954. Hladno jesensko jutro. Na robu parka se vžiga iznad košatih mecesnov in kosanjev (zadnji že nekoliko rumenijo) veličastna bela zgradba, kakor da jo je narisal akvarelist pred temnozeleno ozadje smrek in borovcev, ki žde v svojem molku in miru kakor čuvarji novega doma koroške mladine.

»Gimnazija« bleste bele mirne črke na rjavkastordem fasadnem vhodu. Z jeklene spominske plošče, vlitve v ravnski železarni, pa berem: »To gimnazijo je postavilo delovno ljudstvo za spomin padlim za svobodo, mladim rodovom za rast socialistične domovine, svetilnik kulture Slovenski Koroški. 10. oktober 1954.«

Spet pretresajo akordi mirno ozračje jesenskega parka. Godba na pihala igra koračnico za koračnico, ljudstvo se tre na velikem prostoru, posutem z belim peskom. Na impozantnem balkonu nad vhom sede predstavniki oblasti od ministra Zihlerla do arhitekta Gasparija, sina znane-

ga slikarja. Združeni zbori pojejo, da valovi pesem tja proti gori in se spet vrača. dijaki recitirajo in rezko, pretresajoče seka ozračje njihova beseda: »V mladini je vera, mladina sredi noči betonira.«

Ljudje pa si podajajo steklena vrata in stopajo z občudovanjem v obeh po svet-

lih lopah in stopnicah moderne šole. Vse se sveti v nji, barve podijo druga drugo, vsako nadstropje ima svoje. Moderna arhitektura, ki se poslužuje izkustev psihologije barv in te s premislekom odbira, da vplivajo vzpodbujajoče in veselo na učečo se mladino in predavajočega učitelja. Tu ni več »klasičnega, mrkega sivega zidu.« V vseh razredih svetel parket, na dolgih in visokih oknih bele, mrežaste zavese, ob strani pa zelene, težke. Ob tabli v vsakem razredu zvočnik, eden izmed znakov najmoderneje urejene šole. Ob ravnateljevi pisarni magnetno-radio-mikrofon. Na hodnikih velike fotografije Vorančevih junakov in Vorančeve dežele.

Velik, hrupen aplavz me napoti, da stopim na dvorišče med množico. Tedaj zagledam spet ravnatelja gimnazije, dr. Franca Sušnika, kako se sklanja z balkona nad

množico. »Sprejemam te ključce, ki ste mi jih v imenu ljudstva izročili v varstvo, ključce nove gimnazije, kjer naj bo vedel, kdor vanjo stopi, da je na tej gimnaziji testament mrtvih, tistih ki so z zarjo v očeh padli in tistih, ki so stoletja umirali po svojih bajtah in grabnih, ponizani in razžaljeni, da bo vedel, kdor vanjo stopi, da je na tej gimnaziji dolg delavcem, fužinarjem in graditeljem, našim sijajnim dijakom brigadirjem in delovnemu ljudstvu, ki si je pritrvalo za to gimnazijo od sadov svojega dela, dolg zanosu za kulturno rast naše dežele, ko ste delali na njej od okrajnega predsednika in direktorja železarne na Ravnah do malih pionirjev. In da bo vedel, kdor vanjo stopi, da je na tej gimnaziji obluba in obečanje, da bodo otroci delovnega ljudstva imeli v njej šolo resnice, lepote in dobrote, da bodo prihajali iz nje mladi rodovi, ki bodo znali in hoteli služiti svojemu ljudstvu, ne gospodje, marveč prvi delavci svojega ljudstva. Tako naj živi ta naša koroška delavska gimnazija za srečo mladim pokolenjem.«

Ob njegovih besedah, velikanskih številkah opravljenih prostovoljnih nadur, ki se bližajo tridesetim tisočem in vloženi denarjev (dve sto milijonov), ki jih berem na razstavi »Rast gimnazije«, pa se mi oglašajo v srcu nekje: to je naše tiho, pridno koroško ljudstvo, ki ne trobenta svojih delovnih zmag v svet, ki ne nosi srca na dlani in se mu na dan praznika zarosi oko v prijetnem občutju opravljenih dolžnosti.

P. A.

KOLEDAR

Petek, 15. oktober: Terezija, dev.
Sobota, 16. oktober: Hedviga, vojv., Gal, op.
Nedelja, 17. oktober: Marjeta M. Alakok, dev.
Ponedeljek, 18. oktober: Luka, evangelist
Torek, 19. oktober: Peter Alkantarski
Sreda, 20. oktober: Janez Kancij
Četrtek, 21. oktober: Uršula in tovarišice.

SPOMINSKI DNEVI

15. 10. 1844 Rojen v Vrsnem pod Krnom pesnik Simon Gregorčič.
16. 10. 1818 Rojen v Javorju nad Škofjo Loko pisatelj Luka Jeran — 1846 V Bostonu so uporabili pri operaciji prvič narkozo z etrom — 1941 Začetek ljudske vstaje v Slavoniji.
17. 10. 1861 Rojen v Ljubljani pripovednik in novinar Miroslav Malovrh — 1901 Umrli pisatelj Jakob Alešovec.
18. 10. 1851 Umrli na Cetinju pesnik in črnogorski vladika Peter II. Petrovič Njegoš — 1869 Umrli v Kranju pesnik Simon Jenko — 1912 Balkanska zveza je napovedala Turčiji vojno — 1931 Umrli 600-kratni izumitelj Tomaž Alva Edison.
19. 10. 1874 Začetek hrvatske univerze v Zagrebu — 1942 V Mariboru ustreljenih 174 talcev — 1943 Moskovska konferenca zunanjih ministrov.
20. 10. 1855 Umrli v Ljubljani slikar Matevž Langus — 1941 Ustreljenih v Kragujevcu 7000 Srbov.
21. 10. 1833 Rojen v Stockholmu kemik-izumitelj Alfred Nobel, ki je ustanovil posebne nagrade (Nobelove nagrade) za znanstvenike in umetnike.

Bistrica v Rožu

Minulo soboto smo spremili na naše pokopališče k zadnjemu počitku kar dva vrla moža iz naše srede. Umrli je Šimen Ibovnik, p. d. Krištan na Bistrici v Rožu. Naš Šimen je dosegel starost 78 let in je bil od mladih let zvest svojemu narodu. Zaradi svoje neuklonljive zvestobe svojemu narodu so mu po plebiscitu leta 1920 zabranili delo v žični tovarni, čeprav je bil tam zaposlen že trideset let.

Drugi ki pa je umrl v starosti šele 58 let, je bil Metod Feinik, katerega je pobrala zahrbtna bolezen. Pokojni je bil sin znane slovenske družine p. d. Ucarjeve v Svečah. Njegov pokojni oče je bil slovenski župan v občini Bistrica v Rožu.

Naj oba pokojnika mirno počivata v domači zemlji, preostalih svojcem pa naše sožalje!

*

Minuli ponedeljek so v nekaterih krajih na Koroškem čutili rahle potresne sunke. Potres so določno ugotovili v Celovcu ter tudi v Rožu, ki pa je vsekakor trajal le nekaj sekund. Meterološka postaja na Dunaju, XIX. Hohe Warte 38, prosi vse tiste, ki so kjerkoli začutili potres, naj ji svoja opazovanja sporočijo.

Pokrajina ob naši kapelški Beli

Tako čudovito lepa in tako povsem svojstvena je gorska pokrajina ob naši kapelški Beli. Povsem naša je bila vedno ta deželica, s starodavnimi spomeniki in znamenji, s še predvojnimi domačimi popisi, napisi in opisi, katere v teh grabnih, soteskah in pobočjih ni mogel doseči in izbrisati niti Hitlerjev predvojni in medvojni škorenj nasilja.

*

Težka in fizično silno naporna naloga obremenjuje danes pleča »starega« Vernika na več kilometerski poti od Železne Kaple proti slemenom, jarkom in grabnom, v črnih, nepoznatih mi gozdovih in soteskah Lobnika, Lepene in Remšeni-ka. Šest ur poti naj bi prepešal v nepoznani pokrajini in nepoznatih kapelških gorskih naseljih. In to v dveh, treh dneh, gazeč po mastni ilovici strmih pobočij v dežju in megli. Ni čudno, da v vsem času, ko sem hodil in hodil in se opotekal po tej prelepi a doslej povsem neznani mi gorski zemlji, čar pokrajine nikakor ni deloval name, da me je navdajal skoraj z nekoliko nevoljo in jezo. Šele danes, drugega dne, so jeli vtisi z moje poti tako delovati name, da jih hočem podati tudi na papirju.

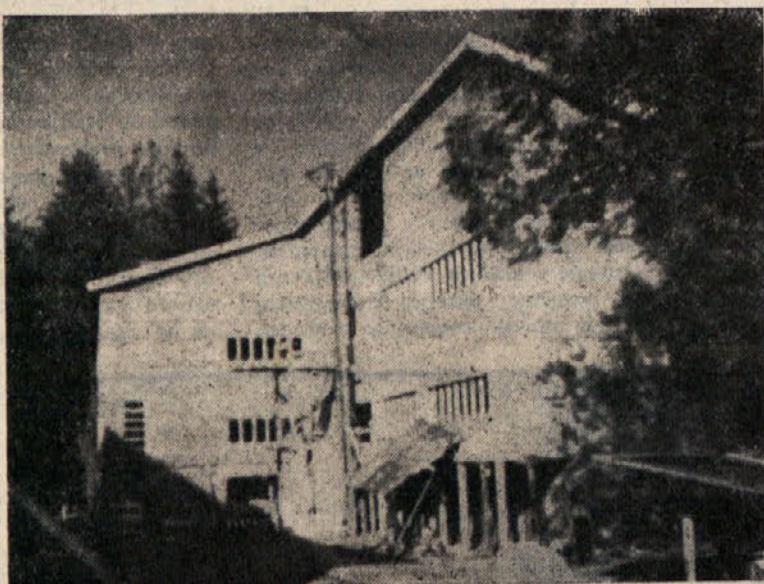
Oprtan s celim košem priporočil, ki mi jih je dal seboj mladi Velfelnov Vladimir, sem za silo še našel pot do »gorskega hotela« Brunarja, ki kraljuje kot belo orlovsko gnezdo nad kapelškim trgom in ki si je, odkar nisem bil tukaj, oskrbel pravo pravcato avtocesto od glav-

V kratkem času dobrih dveh mesecev so navzlic prepovedi in odklonitvi pomoči s strani pristojnih organov dobile Podravlje novo lice. Ob skupnem prizadevanju Zveze slovenskih zadrug, Slovenske kmečke zveze ter s podporo našega ljudstva se pod vodstvom arhitekta ing. Janeza Oswalda bližajo gradbena dela na poslopju kmetijske šole svojemu koncu.

Desna slika kaže moderno zgradbo, ki je prišla v petek 24. septembra pod streho. Notranja dela so v polnem teku, da bodo — kakor sklenjeno — izgotovljena do srede novembra, ko bo Podravska šola odprla vrata za sprejem novih gojencev.

Tudi notranost poslopja obeta biti privlačna in prijetna. V pritličju se urejuje prostorna kuhinja in jedilnica, v prvem

Podravlje vabijo

nadstropju spalnice za 40 gojencev in v drugem nadstropju svetle in prostorne učilnice ter učiteljske sobe.

Podravlje vabijo in kličejo. Vabijo k pomoči pri izgradnji vse naše prebivalstvo, da bodo lahko čim prej izpolnjevale svoje poslanstvo v njegovo korist in dobro. Odzovi se njihovu vabilu in klicu tudi ti.

Kulturni teden v Ravnah na Koroškem

Ljudsko-prosvetno gibanje v slovensko-gradskem okraju, ki obsega tudi področje Mežiške doline, je po osvoboditvi nad vse razgibanó. Delavska, kmečka in študentska mladina se z vso vnetostjo udeležuje in izživlja v fizikalni in duhovni prosveti. Telesa moč, duha znanje in krepost — tvoj je lepi vzor mladost! Uspehi so nepobito vidni. V novo generacijo raste prosvetljeno, izobraženo ljudstvo, sposobno in oboroženo dovolj za premagovanje življenjskih nalog. Viden izraz duhovno in telesnokulturnega dela so vsakoletni koroški festivali, ki se jih prav radi udeležimo tudi zamejski Slovenci.

Ves teden pred minulo nedeljo je koroško ljudstvo v Mežiški dolini pokazalo z nastopi pevskih zborov, godb, igral-skih, folklornih skupin in športnih prireditvev svojo ustvarjalnost v kulturno-umetniškem udejstvovanju.

Višek pa so dosegle Ravne, ki so bile središče vseh prireditev, minulo nedeljo,

ko so slovesno odprli kulturno žarišče za vso okolico, svojo gimnazijo, najlepše šolsko poslopje v Sloveniji. K slovesnosti otvoritve gimnazije se je poleg predstavnikov javnega življenja zbralo več tisoč navdušenih udeležencev iz vseh plasti prebivalstva. Ob tem velikem dogodku, ob pozornem poslušanju nagovorov, odličnega petja, recitacij in godbe, smo lahko opazili ganotje navdušenja in mnogim staršem so lesketale solze neizrekljivega ponosa in sreče v očeh, posebno ob nagovoru priljubljenega profesorja, ravnatelja gimnazije dr. Sušnika. Marsikdo se je spomnil nekdanjih časov duševne revščine in socialne bede, kar je v industrijskih Ravnah in kmečki okolici danes vse drugače. Na prekrasnem kraju gimnazija, po vseh Ravnah lepe stanovanjske hiše, študijska knjižnica in delavski muzej, to je velik korak naprej v lepšo bodočnost. V ostalem prinašamo reportažo o novi gimnaziji na drugem mestu.

*

Pozna noč je že, ko prištorkljam ob svitu žepne svetilke po bregu navzdol k ličnemu domu (»bajta« ga imenujejo sosede še po stari navadi), kjer prebiva Kuharjeva Leni Jelka. Nismo se še osebno poznali, toda nadaljnji razgovori so kaj kmalu omogočili moje nočevanje. Skoraj bi se mi tudi tu godilo tako kot pri Brezniku, kjer sva si z gospodarjem postala prijatelja šele v mraku sredi strme senožeti, ko sva ugotovila, da poznam kot koroški rojak njegov prelepi rojstni štajerski Gornji Grad bolje, kot ta kapelški kos svoje domače zemlje.

Jelka mi je tudi obrazložila, kako težke in najtežje tvegane borbe so se vršile tu v tem lepem in drugih kapelških grabnih za časa zadnje vojne za osvoboditev izpod hitlerjanskega nasilja. Toda danes se žal že močno pozabljajo ti časi junaštva in narodne borbe. Gospodarska gradbena dejavnost kot malokje drugje ter stremenje za boljšim in trenutno prijetnejšim življenjem je zajelo tukajšnje ljudstvo, staro in mlado, v vseh teh, nedavno težko preizkušenih grabnih. Vendar je najti tu tudi še goreče mladince, ki so prežeti od ljubezni do domačije, do domačega rodu, domače besede in prelepe domače narodne pesmi...

Vernik

Kakor drugače ni bilo pričakovati, so skupino koroških zamejskih izletnikov, ki so to priložnost izkoristili in tudi prisostvovali v nedeljo zaključnemu delu prireditve, nadvse pristrčno sprejeli, da so se vsi čutili kakor svoji med svojimi. Otvoritev gimnazije, ta ponos, enotnost ljudstva, študentska, kmečka in delavska mladina vsa prežeta od volje do nadaljnega ustvarjalnega dela, vse to je zapustilo pri vseh najgloblje vtise.

Popoldanski družabni del se je razvil nad vse spontano in pristrčno, predvsem v obsežnih prostorih modernega restav-ranta in kavarne železarjev, ob iskrenih razgovorih s starimi in z novimi znanci, odlični godbi in plesu ter gibčni postrežbi do poznih nočnih ur. Nam vsem bo ostal ta dan v trajnem lepem in hvaležnem spominu.

Šmarjeta pri Pliberku

V nedeljo zjutraj preteklega tedna se je nagloma raznesla v Šmarjeti in okolici žalostna vest, da je po daljši težki bolezni umrla za rakom na želodcu Matilda Štefan, mati in gospodinja znane Gutovnikove družine in hiše. Vsi Šmarječani in mnogo ljudi tudi iz daljše okolice je pokojno mater poznalo, saj se je vsakdo rad ogledal v gostoljubni Gutovnikovi hiši. Skrbno mater si vedno naletel pri delu okoli štedilnika, pri drugih gospodinjskih opravkih ali na polju. Neutrudna je bila njena delavnost v skrbi za gospodarski uspeh hiše in blaginjo družine. Svojemu možu Martinu je bila zares najboljša opora in desna roka ter skrbna in razumna vzgojiteljica svojih treh otrok, ki so ji žrtvovanje in ljubezen v najlepši družinski harmoniji tudi vračali.

V srečno družinsko življenje pa je posegla v času nacizma tudi nasilna roka gestapovcev ter so njenega moža, ki se ni strinjal s fašističnim početjem, odgnali v koncentracijsko taborišče Mauthausen, odkoder se je izčrpan do smrti po do gih dveh letih vrnil nazaj na svoj dom. Vrnil se je edini izmed možkih, ki so jih odgnali iz te soseske, dočim so vsi ostali končali v koncentracijskih taboriščih. Razumljivo je, kako hudo je bilo za ženo-gospodinj, ko je vsa odgovornost in breme gospodarstva v teh težkih časih slonelo na njenih ramenih.

Zadnje mesece pa je šlo z zdravjem Gutovnikove matere hitro navzdol. Iskala je pomoči v bolnišnici, toda bilo je zaman. Na smrt bolno so pripeljali na dom in po nekaj dneh je preminula.

Zelo veliko ljudi je prihajalo, da so se poslovili od pokojne, ko je bila položena na mrtvaški oder. V torek dopoldne pa so pokojno mater ob številni udeležbi žalnih gostov zanesli na šmarješko pokopališče k trajnemu počitku. Žalostnim preostalim naše iskreno sožalje!

Razne vesti iz Koroške

V Podgorjah je motociklist Anton Obilčnik s svojim motornim kolesom prehitel volovsko vprego, ki jo je vodil posestnik Friedrich Pečnik. K vozu je imel privezano eno junico, ki se je ob ropotu motornega kolesa splašila ter je skočila v vozilo. Obilčnik je zaradi tega strmo-glavil na cesto in utrpel znatne poškodbe.

Deželna žandarmerijska komanda javlja, da so njeni organi na področju Koroške v mesecu septembru izvedli proti voznikom motornih vozil 474 svaril, 446 kazni v območju policijskih organov ter 124 prijav za nadaljnji kazenski postopek. Proti drugim kršiteljem prometnega reda so varnostni organi izrekli 326 svaril in naložili 246 kazni ter 35 ovadb na pristojne oblasti.

Pretekli petek zvečer se je zidarski polir Anton Migič iz Spodnjega Dobja pri Bekštanju peljal s svojim motornim kolesom po rožanski cesti. Na spremnem sedcu se je nahajala tudi Marija Galob iz Ledenic. V motorno kolo se je nenadoma zaletela srna, kar je povzročilo, da sta Migič in Galobova strmoglavila ter utrpela težke poškodbe, da so morali oba prepeljati v bolnišnico v Beljak. Galobova je pozneje podlegla težkim poškodbam.

Stanje tiska po svetu

Jasno sliko o razvoju posameznih dežel nam da pregled tiska. V deželah, kjer je tisk močno razvit, je tudi razvojna stopnja veliko višja kot v deželah, kjer je tisk slabo razvit. Po statistikah UNESCO (mednarodne kulturne organizacije) je na svetu še mnogo področij, kjer je tisk še zelo slabo razvit.

Po navedenih podatkih je bilo na svetu leta 1952 okrog 7500 dnevnikov (všete niso nekatere države, za katere ni bilo mogoče dobiti podatkov) s skupno naklado 217 milijonov izvodov. To pomeni, da je prišlo v svetovnem povprečju na 1000 prebivalcev 88 izvodov. Prednjači seveda Evropa s 400 milijoni prebivalcev (brez Sovjetske zveze) in 92 milijoni naklade, na zadnjem mestu pa je Afrika z 200 milijoni prebivalcev in 2,2 milijona naklade. Glede posameznih držav je razdelitev naslednja: prve so Združene države Amerike, sledi Velika Britanija, tretja pa je Japonska (!). Dnevnik, ki izhajajo v teh državah, predstavljajo 52% naklade vsega svetovnega časopisja.

Azijske države imajo razmeroma mnogo časopisja. V Siriji in Siamu je okrog 30 dnevnikov, v Pakistanu 60, v Indoneziji okrog 100, v Indiji okrog 560 itd. Vendar naklada teh listov ni visoka in doseže povprečno 3000 izvodov, tako da pride na 1000 prebivalcev 5 izvodov. Zanimivo je primerjati številke iz teh relativno slabo razvitih azijskih dežel z industrijsko razvito Anglijo. V Angliji, ki ima okrog 46 milijonov prebivalcev, je

122 dnevnikov, kar ni mnogo. Dnevna naklada teh časopisov pa znaša 31 milijonov izvodov, kar pomeni, da od 1000 Angležev 610 kupi po en izvod časopisa. To je največje povprečje na svetu. Primerjava azijskih dežel z Anglijo pove marsikaj. Prvič pove, da je tisk v azijskih deželah še na začetni stopnji razvoja, ko se iz številnih malih lističev še niso oblikovali večji listi ter dosegli monopolne položaje. Drugič je tako stanje znamenje visoke kulturne stopnje dane dežele, kjer je prebiranje dnevnega tiska postalo splošna kulturna potreba. Slednjič pa je to tudi znamenje za razumevanje razrednih razmerij ter boja med strujami. Prebujanje Azije z njenimi nešteti politič-

nimi smermi, tokovi, strankami in stranicami, kjer razredne sile še dobivajo in oblikujejo svoj zunanji izraz, se izraža tudi v dnevnem tisku.

Največje število listov izhaja v angleščini, slede kitajski jeziki in nemščina. Po številu izvodov pa je na drugem mestu japonsčina. Tudi časopisne agencije, ki imajo svoje mreže razporedene po vsem svetu, poslujejo večinoma v angleščini. To so Associated Press, International News Service, United Press in Reuter. V svetovnem merilu delujeta tudi Agence France Presse in Tass. Razen velikih obstoja še 74 manjših agencij, ki delujejo v 54 različnih državah.

Arhivi velikanskih razsežnosti

Kakor so v Združenih državah Amerike obširne in razsežne vse najrazličnejše stvari, zgradbe in naprave, tako sta velikanski tudi poslopji kjer hranijo vojaške in civilne arhive ZDA. Mogočni zgradbi sta v severnoameriškem mestu St. Louis in hranita nad 64 milijonov raznih dokumentov in zapisov: poslopje civilnega centra zavzema prostor 328.000 kvadratnih čevljev in zaposluje 260 nameščencev, ki urejujejo in varujejo zapiske o vseh civilnih osebnostih, ki so bile v državni službi od leta 1860 dalje, vojaški center pa razpolaga s trikrat tako velikim prostorom, kjer je 1500 ljudi zaposlenih s

tem, da upravljajo vojaške arhive od leta 1912 naprej. K temu velikanskemu številu dokumentov pa je civilni center prevzel še nadaljnjih 41 milijonov zapisov, ki sta jih doslej hranili poštno ministrstvo in komisija za državljanske usluge, vojaški center pa bo vojna mornarica obogatila s petimi milijoni dokumentov.

Omenjena centra imata poleg tega, da hranita obsežne arhive, tudi še važno nalogo, in sicer, da dajeta državljanom ZDA vsestranska zanesljiva pojasnila. Kako se Američani poslužujejo te možnosti, kažejo podatki, ki navajajo, da prejme že sam vojaški center tedensko po 55.000 najrazličnejših vprašanj; v civilnem centru je delo trenutno še manj obsežno, saj prejmejo dnevno »samo« nekaj nad 2000 vprašanj, katerih število pa se bo po ureditvi novih dokumentov znatno zvišalo.

Žena, ki je imela dva želodca

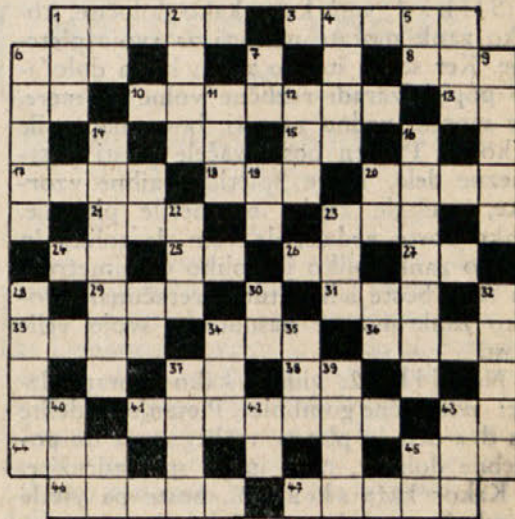
Trije ameriški zdravniki so nedavno zdravili žensko, ki je prava medicinska posebnost: imela je namreč dva želodca. Enega so ji izrezali, ker je bil ves poln čirov.

Drugi želodec so odkrili pri rentgenskem pregledu, ko so hoteli ugotoviti, zakaj ženska trpi take bolečine. Nenavadna bolnica je dobivala od časa do časa krče in hude bolečine že od četrtega leta starosti. Ko ji je bilo dvajset let, so postajali napadi čedalje pogostejši. Pregledali so jo, celo rentgenizirali in operirali, a niso našli nič posebnega.

Šele nedavno, ko so bolnico ponovno poslali na rentgenski pregled, so ugotovili, da ima bolnica dva želodca. Na pregledu je rentgenolog videl, da prehaja barijeva kaša, ki jo je bolnica použila, da bi dobili na rentgenskem posnetku podoba želodca, točno pod normalnim želodčnim iztekom skozi odprtino še v nek drug prostor. Zdravnik je pritisnil s prstom na ta del, da bi tako razširil barij in tako videl tudi druge dele želodca. Prišlo mu je na misel, da je našel želodčni čir, pozoren pa je postal, ko je videl, da se barij po drugi

Križanka „Jesen“

Vodoravno: 1. letni čas, 3. čreda (množina), 6. posekani del gozda, 8. žuželka, 10. drevo, ki obrodi dober jesenski sad, 13. pripovedna pesem, 15. predlog, določa smer, 17. pijača, ki jo pridelamo jeseni, 18. sovražnik železa, 20. žival, ki izvrstno plava, 21. ploščinska mera (množ.), 23. hrast, 24. dva ista soglasnika, 25. cirka (okrajšano), 26. pritrdilni prislov, 27. reka v Sibiriji, 29. žensko ime, 31. reka v Egiptu, 33. žensko ime, 34. plod, 36. ribja jajca, 37. osebni zaimsek, (množ.), 38. dva enaka soglasnika, 41. naziv za skupino gora, 43. 17. in 6. črka abecede, 44. isto kot 40 navpično, 45. veznik, 46. slaščica, 47. zavitek, zavoj.

Navpično: 1. iglokožec, 2. ravno tak, 4. poškodba, 5. predlog, 6. sadež, iz njega pridobivajo dobro žganje, 7. znak za aluminij, 8. tisti, ki žge, 11. iglasto drevo, 12. žensko ime, 14. razčlenjevanje (tujka), 16. jesenski sadež, 19. pritrdilnica, 22. mlada kravica, 23. časovna enota, 28. pričeti-tatič, 30. kazalni zaimsek, 32. vremenski pojav jeseni, 34. mlečni izdelek, 35. dav, 37. alkoholna pijača, ki jo pridelamo tudi pri nas, 39. pozno sejana toda kmalu dozorela rastlina, 40. dejanje pri igri, drami, 42. del kolesa, 43. število, 45. tebe, krajša oblika.

Banka za človeško kožo

Ameriški znanstveniki so iznašli postopek, po katerem ostane človeška koža, ki jo snamejo umrlim tik po smrti, živa še celih 185 dni. Ta iznajdba je omogočila ustanovitev tako imenovane »Banke za človeško kožo«. Prva banka te vrste je začela delovati v središču ameriške mornarice v Marylandu in je podobna bankam za kri, kosti in krvne žile, ki že dalje časa uspešno delujejo v Združenih državah.

Človeška koža ostane brez posebnih posegov živa še celih 14 ur potem, ko je človek prenehal dihati in ga klinično štejejo med mrtve. Znanstveniki pravijo, da kožne celice še po smrti nekaj časa lahko konzervirajo sokove, se pravi, imajo sposobnost obnove. Popolna smrt človeškega telesa je, kot znano, precej dolgotrajen proces.

Smisel banke je v tem, da za dalje časa ohrani pri življenju človeško kožo, ki jo je potem živo mogoče prenesti na človeško tkivo, da zraste, človek pa se normalno lahko dalje razvija. Zaradi tega je shranjevanje človeške kože drugačno od čuvanja kosti in krvne plazme, kar je do-

kaj preprosta reč. Kostni in krvna plazma se konzervirajo v suhem ledu pri temperaturi 62 stopinj pod ničlo. To načelo pri konzerviranju človeške kože ni uporabno, ker koža ne prenese tako nizke temperature.

Ameriški strokovnjaki posamejno kožo takoj po smrti s telesa človeka, ki to dovoli, ter jo shranijo v rastopini krvne plazme in raznih soli. Tako spravljena koža ima dovolj hrane, da obstoji in ostane živa. V prostoru, kjer jo hranijo je temperatura nekaj nad lediščem. Ta nova iznajdba je rešila življenje že nešteti ljudem, ki so utrpeli prehude opekline, da bi mogli ostati živi. Velikega pomena pa je ta nova iznajdba tudi za kirurgijo.

Operacija takoj ublaži najhujše bolečine; po operaciji je opečeni bolnik popolnoma ozdravljen, tam kjer je bila še nedavno huda rana, pa kmalu ni nobene sledi več. Banka za človeško kožo je tako popolnoma opravičila svoj mnogoobetajoči in nenavadni naziv. Ljudje, ki delujejo v njenih zavodih, vsak dan rešujejo življenja mnogih ljudi, ki bi sicer zaradi hudih poškodb kože podlegli.

Anton Ingolič:

Žeja

»Nobenih skrbi,« jih je miril Turkuš, »glejte rajši na otroke, da bodo lepo molili in ne bodo počenjali vragolij!«

Sonce je že vstalo, ko so se odpravili. Poleg Trčkovih so prišli še Svenškovi, razen samega Svenška in najmanjših otrok. Prišli so še: Veselička in njena mati Gera, Naniška in Lojz ter Jusovka z Gelico.

»Ali Svenška ne bo?« je vprašal Turkuš Svenško, ko je naravnal križ tako, da je Križani gledal naprej, in stopil na čelo majhne procesije.

»Ne vem, kaj mu je, vsako leto je šel. Zadnji čas je nekam čuden.«

Turkuš se je vdano ozrl proti cerkvi. Matere božje, ki se je dvigala temna in mogočna daleč tam na enem izmed zadnjih haloških gričev, in spregovoril: »Začnimo v božjem imenu naše sveto romanje, da bi ga srečno tudi dokončali.«

Očenaša večina ni slišala, ker so se šele razvrščali za križem, toda ko je križar začel z rožnim vencem, so v zboru molili za njim. Pot jih je vodila skozi Koreskine sadovnjake navzdol v ozko kotanjo, od

tam pa strmo skozi gozd na Mrzli breg. Tu se jim je pridružilo spet nekaj romarjev. Procesija se je počasi vlekla po grebenih vinorodnih gričev. Zdaj pa zdaj se jim je odprl širok pogled na ravno Prusko polje. Razločno so videli valovita žitna polja, cvetoče njive krompirja in dolge zelene njive koruze. Prevladovala je zlata pšenična barva, pričajoč o bogastvu, ki raste spodaj, in o belem kruhu, ki ga jedo tam doli. Romarji so se z zastrtim hrepenenjem ozirali na ravnino. Stopali so počasi, starejši so se sklanjali k rjavi razpokani zemlji, mlajši so zrl malo svobodneje naprej na križ in mimo njega. Ženske so molile glasno in pojoče, moški so le mrmrali. Otroci, ki so bili bosi ali so imeli čevlje svojih staršev ali starejših bratov in sester, so najprej skoraj kriče odgovarjali, kmalu pa so, kakor bi se utrudili, drug za drugim utihnili. Matere so jih morale vzpodbujati k molitvi.

Pri visokem križu na Rodni gori so jih čakali novi romarji. Brez pozdrava so se jim pridružili in že molili za Turkušem, ki je molil glasneje, da so ga vsi čuli. Novi romarji se niso prav nič ločili od onih z Vinskega vrha in Mrzlega brega. Imeli so prav tako izpite obraze, bili so prav tako slabo oblečeni in v njihovih očeh ni bilo upanja. Doli v grapi se je spet pridružilo nekaj romarjev. Odslej jih je skoraj pri vsaki hiši kdo čakal. Bila jih je že dolga vrsta; večinoma so bile ženske in

otroci, a tudi moških je bilo čedalje več. Skoraj sami viničarji in kočarji. Stopali so mimo bornih koč, pred katerimi so sedeli na pol nagi otroci, ki niso mogli od hiše, ker so bili še premajhni ali ker niso imeli čevljev in obleke, vlekli so se mimo visokih belih zidanic, ki so bile večinoma zaprte. Le tu in tam se je odprlo gosposko okno, na njem se je pokazal lepo gojen obraz. S pomilovanjem se je ozrl na procesijo lačnih in revnih, ki so se šli zahvaljevat Mariji za vse dobro, kar jim je doslej naklonila, in jo prosit, da tudi v bodoče ne odvrne od njih svoje milostne roke.

Ko je Turkuš utrujen obmolnil, se je med romarji razživel pogovor. Najglasnejši so bili seveda otroci. Svenškova Barbika in Nežika, ki sta bili že večkrat na romanju, sta razlagali mlajšim otrokom okoli sebe, kar sta vedeli o cerkvi, predvsem o čudežni Mariji s plaščem, pod katerim je zbranih toliko ljudi.

»Kakšnih ljudi?« je hotel vedeti Svenškov Tomažek, ki je prvič romal. »Si koga poznala?«

»Nobene ne nisem mogla spoznati,« je razložila Nežika, »a sila mnogo jih je. Dedek so rekli, da so zbrani sploh vsi ljudje, kajti, tako so rekli, Marija je nas vse vzela v svoje varstvo in nas bo pripeljala v nebesa.«

»Natančno si moram ogledati, kdo je pod plaščem, mogoče bom koga spoznala!«

je dejal sedemletni deček, upajoč na tihem, da bo morda zagledal tudi sebe pod njim, saj skoraj vsak večer moli k Mariji, da bi ga vzela v svoje varstvo.

Vtem so začela dekleta peti, kmalu se jim je pridružilo nekaj fantov in žena. Pesem je postala vsak čas glasnejša in zanosnejša.

»O Marija, tolažnica,
sladkomila si nam Ti,
ko preganja nas krivica,
V Tebe upanje nam tli.«

Čprav so Turkuša že bolele noge, je stopal spet hitro kakor prej in visoko dvigal križ, okrašen z umetnimi cveticami.

Od tu in tam se jim je pokazala cerkev, vsak čas je bila mogočnejša. Romarji so se ji bližali odprtih src. Bilo jih je že toliko, da so bili prvi na vrhu hriba, ko so hodili zadnji še spodaj v grapi. Peli so in prosili:

»O Devica, le oziraj
milo v nas se reveže,
nas tolaži in podpiraj,
zdravi srca ranjena!«

Ko so končali to pesem, so začeli drugo. Turkuš ni prišel do molitve. Zategnjeni, proseči glasovi so se zlivali po vinogradih in se širili med sadovnjaki; neke s tretjega, četrtega hriba so prihajali pre-

Vzele bomo pletilke v roke

Zimski čas prihaja in treba bo vzeti pletilke v roke, pregledati stare pletenine, ali so še uporabne, ali jih bo treba podreti in na novo splesti. Marsikatera pa si bo kupila tudi volno in spletla zase in domače nove puloverje ali jopice. Mnogo si bomo prihranile na ta način, ker nam pridejo doma spletene oblačila dobro polovico ceneje kakor v trgovini kupljena. Gotovo ni vsaka večja popolnega znanja v pletenju, zato bomo danes dali nekaj navodil.

Slika 1. vam kaže, kako določite, koliko zank morate nasnuti za svoje pletenje. Ker se na število zank, ki ga določajo popisi, zaradi različne volne in mere, ne morete vedno zanesti, boste napravile takole: Preden boste začele pletiti posamezne dele, boste spletle majhne vzorčke, prestele zanke in zmerile pletenje. Tako boste vedele, da vam da toliko in toliko zank toliko in toliko centimetrov. In tako boste lahko tudi preračunale, koliko zank morate nasnuti za svojo velikost.

Na sliki 2. vidite, kako morate delati pokončne gumbnice. Pletenje razdelite na dva dela in pletete vsakega zase do potrebne dolžine, nato ju pa spet združite.

Kakor kaže slika 3., boste pa pletle gumbnice vodoravno. Podpletle boste toliko zank, kolikor mora biti gumbnica velika.

Slika 4. prikazuje, kako boste pletle tako imenovani »švicarski« ali enostavni patentni vbod. Vse desne zanke boste pletle tako, da vbodate od zadaj, kakor

da bi hotele pletiti leve zanke, ampak delate le desne. Tako boste pletle robове, ker se manj raztegnejo.

Slika 5. Včasih je potrebno pletenje podajšati. To boste naredile tako, da boste z desno pletilko potegnile iz zadnje zanke novo. Le-to boste predele na levo pletilko. S te nove boste spet otegnile novo zanko in jo preložile na levo pletilko. To ponavljate, dokler nimate potrebnega števila zank.

Slika 6. Če hočete narasti med pletenjem, boste dvignile nit med dvema zankama (iz prejšnje vrste) in jo od zadaj desno zapletle. Od zadaj zapletli ali zasukati jo je treba zato, da ne bi nastala luknjica.

Slika 7. kaže, kako boste stiskale pletenje v sredini. Desno prevlečeno zanko naredite tako: 1 zanko predenete nepod-

pleteno na desno pletilko, naslednjo desno boste podpletle in predeto zanko povlekle preko prepletene. To morate znati tudi večkrat pri pletenju bolj kompliciranih vzorcev.

Slika 8. pojasnjuje, kako boste sešile nevidno dva kosa pletenin. Zanke vsakega dela imejte posebej na svoji pletilki in jih postavite v zgornji in spodnji del. Zdaj s šivanko in z enako volno vbodate v prvo zgornjo zanko, nato še v spodnjo zanko in ti dve zanki izpustite s pletilk in dalje vbodate vselej, kakor temna nit na sliki pokaže, dvakrat v isto zanko in zanjete vselej po 2 zgornji in 2 spodnji zanki.

Slika 9. uči, kako končujete pletenje s kvačko. Kvačko zabodete v naslednjo zanko in jo z ovojem potegnate spet nazaj.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Vzemimo otroku strah pred bolnico

V velikem številu otroških bolnic po vsem svetu se vsak dan dogaja, da se mali pacienti silno prestrašijo in da ta strah zapusti na njih tudi težje posledice. Najpogostejše prinesejo domov otroci, ki pridejo iz bolnice, nemirno spanje, strah pred neznanimi osebami in podobno. Neki ameriški psihater je opazoval 124 otrok od prvega do enajstega leta starosti, ki so jih zdravili v bolnici. Ugotovil je, da je vsak peti otrok, ki je bil ozdravljen in odpuščen iz bolnice, imel več kot mesec dni različne čustvene motnje. Vzrok vseh teh motenj je bil prestani strah.

Zdravniki in starši lahko zelo koristno sodelujejo pri odpravljanju strahu pred bolnico pri otrocih. Treba je točno ugotoviti, česa se otrok najbolj boji ter z vztrajnim in potrpežljivim pojasnjevanjem ta strah odkloniti ali omiliti. Neki otroški zdravnik je ugotovil, da se njegovi mali pacienti najbolj bojijo: ločitve od staršev, narkoze, injekcij in raznih drugih vbodov, pa celo merjenja temperature.

Najbolje je pripraviti otroka na bolnico na ta način, da mu pojasnimo — seveda, če je otrok dovolj odrasel, da naj-

upoštevati predvsem naslednje:

1. Če je le mogoče, da dopolni otrok vsaj tri leta in pol. Pred odhodom na operacijo je treba otroku na čim enostavnejši način iskreno pojasniti, zakaj je operacija potrebna.

2. Pred operacijo ne smejo starši otroku nikoli pokazati, da se bojijo tega, kar bi se lahko otroku pripetilo. Pogosto ta svoj strah prenesejo tudi na otroka.

3. Dan ali dva pred odhodom v bolnico je treba otroku povedati, kaj bo doživel in ga pripraviti na življenje v bolnici. Treba mu je opisati operacijsko dvorano, povedati mu, da bo videl ljudi z maskami, in mu tako onemogočiti morebitna neprijetna presenečenja, ki bodo strah samo povečala.

4. Posebno je treba otroku pojasniti, kaj je to narkoza in poudariti, da ga bo samo začasno uspavala.

5. O operaciji je treba z otrokom govoriti iskreno, odgovoriti mu na vsa vprašanja in mu ne prikrivati, da bo po operaciji morda čutil bolečine.

6. Zelo važno je, da sta oče in mati ali eden od obeh pri otroku pred operacijo in po njej. To daje otroku občutek varnosti.

7. Po operaciji je treba otroku dovoliti, da se izjoče, če hoče, in da pripoveduje o tem, kar je doživel. Pomiriti ga je

Železnokapelski **Carinthia**
Lithion vreclci

enostavnejše pojasnilo razume — kaj ga v bolnici čaka. V neki chikaški otroški bolnici sploh ne sprejmejo otroka, ki so ga starši prevarili in mu rekli, da grede z njim v kino ali slaščičarno, v resnici pa so ga pripeljali na operacijo mandelnov.

Posebno na kirurške intervencije je treba otroka pripraviti. Pri tem je treba

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV pri obolenjih: žolča, jeter, žolodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, žolčniku in mehurju, odlična pri gorečici

treba obzirno, kajti ne smemo pozabiti, da je doživel otrok nekaj novega, neprijetnega, kar zapiše globoko sled v njegovih skromnih življenjskih izkušnjah.

Slika 10. prikazuje, kako vezemo na pleteno dno z drugobarvno volno. To storite tako, da vbodate med zankama člena in ju z nitjo pokrivete.

Slika 11. kaže, kako morate delati rob, da ga dobite z lepo verižico. To dosežete, če prenesete prvo zanko vrste na desno pletilko, ne da bi jo spletle.

Slika 12. pojasnjuje, kako izdelate vozličasti rob. Tak rob dobite, če boste pletle tudi prvo zanko v vbodu, ki ga delate.

Otroci grizejo nohte

Grizenje nohtov je znak, da je otrok zamišljen, nemiren duh. Tudi papir ali svinčniki so včasih močno oglodani. Vse to niso bolezenski pojavi, ki bi jih bilo treba zdraviti. Potrebno je le najti vzrok grizenja z opazovanjem, kdaj otrok najraje grize in kdaj je miren. Ugotovili bomo, da grize najbolj tedaj, kadar je pri učenju ali delu vznemirjen. To pa lahko otrok prežene z boljšim učenjem tistega predmeta. Ko postane samozavesten in trden, da snov obvlada, omenjena nadloga preneha. Teže je glodanje odpraviti pri boleznem častihlepu nekaterih »odličnjakov«, ki silijo vedno v ospredje. Navadno se pozneje grizenje spremeni v čekanje po papirju, kar pa ni več tako nevarno.

Umetno srce

V Združenih državah Amerike so v sodelovanju zdravnikov in znanstvenikov napravili zanesljivo delujoča umetna srca, ki prevzamejo med srčno operacijo funkcijo pravega srca in dajo na ta način kirurgu možnost, da izvrši operacijo v popolnem miru. Slika kaže »umetno srce« med operacijo. (AND)

Napredaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Wangplatz 2 Borovlje — Ferlach Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

trgani glasovi druge pesmi. Tam se je med gosposkimi zidancami mimo na pol podrtih viničarjev vlekle prav takšna procesija. Tudi spodaj v dolini so se po belih cestah bližale Ptujski gori procesije in večje gručice romarjev. Toda ravninske procesije so bile glasnejše in vedrejšje, posamezne gručice so si prepevale celo zaljubljene pesmi. Med njimi so se vozili bogati kmetje na kolesjih, a prehitevali so jih kolesarji, ki so se peljali na Goro na izlet.

Sonce je že močno pripekalo, ko so dospeli do cerkve. Na prostornem trgu, ki je ves obdan s trgovinami in gostilnami, se je trlo toliko ljudi, da je moral stopiti Trčko k Turkušu in pomagati utirati procesiji pot. Bilo je slabo oblečenih Haložanov in rejenih Poljancev, a tudi mestnih ljudi. Tomažek je strmél. Toliko ljudi še ni videl na kupu. Prodajalci so vpili od stojnic. Iz gostiln se je slišala glasna, prešerna pesem in so se razlegli živahni vzkliki. Ko se je deček ozrl navzgor predse, mu je zastal dih. Vrh visokih in širokih stopnic, ki so bile natlačene z romarji, je kipelva proti nebu mogočna cerkev. Ves prevzet se je predajal množici, da ga je odnesla proti stopnicam. Tu se je moral čuditi številnim beračem, ki so moleli proti njemu svoje polomljene ude in na glas prosili. Nekateri so bili takšni, da se je umikal pred njimi. Ni mogel razumeti, zakaj jih je prav tukaj toliko, kjer je do-

ma Marija, ki vzame vendar vsakogar pod svoj plašč.

»Kje je Marija s čudežnim plaščem?« je šepetaje vprašal Tiliko, ko so se prerili v cerkev in ni videl razen množice ljudi in visokega stropa ničesar.

»Tam spredaj, za velikim oltarjem. Počasi bomo že prišli do nje!«

Zenske in dekleta, tudi nekateri moški, so se prerili do spovednic, otroci pa so se zmedeni predajali lepoti petja in nečemu neznanemu, od česar se jim je širilo srce. Šele ko so starejši opravili spoved, so se začeli z otroki premikati k velikemu oltarju. Tam so otroci spet obstali kakor vkopani, predajajoč se svetosti, ki so jo čutili v vsem. Ko so starejši sprejeli obhajilo, so si pri stranskem oltarju kupili voščene kipce. Trčkovka in Turkuševa Katrina prašička, Kelčevka kravo, prašička in človeško nogo, Svenšca pa celega človeka. Prerili so se k velikemu oltarju in pobožno položili kipec na oltar, proseč Marijo, naj jim očuva to, kar kipec predstavlja.

Svenšca se je rinila za veliki oltar in vneto molila za Svenška. »Marija,« je šepetala, »zadnjič je pretepel Tinča zaradi češenj in o gospodu je začel grdo govoriti, čeprav nam je pustil vse češnje. Kaj vse mu blodi po glavi! Marija, samo ti veš, v kakšni stiski smo. Ne dopusti, da bi padli v še hujsko!« Že je stala pod Marijo, ki je odgrinjala svoj dragoceni plašč, kakor da je pod njim prostora za slednje-

ga človeka. Svenšca je goreče zaprosila: »Marija, mati naša, ne daj, da bi nas teplo še huje, marveč napravi, da bomo sčasoma prišli do svoje zemlje! Saj veš, kaj grize Martina. Češčenca si...«

Tudi Turkuš je vdano prosil: »Naša Mati si in veš, koliko sem pretrpel, koliko sem delal in še delam. Zato mi daj še nekaj let mirnega življenja. Naj še posedam na pragu svoje kočice in gledam, kako prihaja vsako leto pomlad, kako trta zeleni, požene mladice, se razcvete in kako grozdje zori in dozori. Naj bom priča veselim trgovcem in naj slišim, kako mošt curlja v sode! Prosi, o Mati, samega Boga, ki je spremenil vodo v vino, da še nekaj let pijem vince, ki ga je Tvoj sin posvetil, da je trpečemu človeku v veselje in radost!...«

Veselička je s stisnjnim srcem stopila pod Marijo. Ni si upala dvigniti pogleda, srce ji je bilo prepolno kesanja, ki se ji je že na poti obujalo in ji ga je dokončno obudil mladi pater, ki ji je prikazal vso težo njenega greha. »Marija, daj mi moči, samo moči mi daj!« je šepetala, drugega ni mogla spraviti iz sebe.

Trčkova je prosila, naj Mati božja odvrne od njih šibo božjo, ki jih je zadela. Trčko je ves zmeden stopal za svojo ženo. Ni se mogel zbrati. Spovednik, mlad duhovnik, ga je pazljivo poslušal, ko mu je pripovedoval, kako se je zgodilo s tisto zelenko vina, na koncu pa mu je re-

kel: »Zmoli očenaš, da bi prišla na svet pravica tudi za vas reveže! Tudi jaz bom molil!« Trčko je videl, da ga je odvezal od greha, toda dvignil se je šele, ko ga je opozoril, da je spoved končana. Ozrl se je proti Mariji. Kakšno pravico je mislil spovednik? Da bi bil spet prvi viničar? Je mislil spovednik to ali kaj drugega? Morda je istih misli kot Marko? Da bi Koreskin vinograd bil nekoč njegov, Trčkov?

Jusovka se je vlačila po kolenih okoli oltarja, ničesar določenega se ni kesala in tudi prosila ne. Čutila je samo, da mora pasti na kolena, da mora glasno vzdihovati in moliti. Srce ji je bilo polno strahu božjega, oči so se ji zalivale s solzami in neprestano je ponavljala: »O Bogorodica, usmili se me, stoj mi na strani, saj veš, da sem slaba!«

Najbolj skrito in plaho željo je nosila Nanika v svojem ranjenem srcu. Dobila je odvezo, opravila pokoro, sprejela obhajilo, kupila svečo in jo podarila Mariji, molila in poslušala pobožno petje, toda njena bolečina je bila tolikšna, da je vse to ni moglo potolažiti. Za velikim oltarjem se je vdano ozrla k Mariji, a takoj je povesila oči. Šele smehljajoče Dete ji je vlilo poguma, da se je Mariji zaupala. »Devica, bodi mi milostna! Ti veš, kako se je zgodilo. Vendar me ne zavrzi popolnoma in ne dopusti, da bi bil tui gospod oče otroku, ki ga bom dobila. (Dalje)

Če žival požre jabolko, krompir ali repo

V jesenskem času, ko dozoreva sadje, krompir, repa, pesa in korenje, je živina na paši vedno v nevarnosti, da ji tak sadež obliči v požiralniku. Kaj napravimo v tem primeru.

Glavni znak zamašenosti požiralnika pri govedu je nemir in prestanek vzemanja hrane. Žival se trudi, da potisne obliči zalogaj proti želodcu, prisiljeno a brezuspešno požira, zveče, odvarja gobec, iz katerega se cedi penasta slina, sproža in spuša glavo in vrat in krčevito kašlja, morebitni grizljaj izbruha. Ako se nahaja predmet v spodnjem delu vrata, t. j. v bližini želodca, govedo v kratkem času napihne, kar je smrtno nevarno. Le redkokdaj se zgodi, da krčevito stezanje požiralnikovega mišičja potisne predmet v želodec ali pa v gobec. V največ slučajih pa je nujno potrebna hitra pomoč. Ker pa je veterinar le redkokdaj pri roki, moramo seči po samopomoči.

Če se nam po otipanju predmeta zdi, da se isti nahaja v gornjem predelu vrata, ga skušamo z roko doseči, pri čemer naj ga pomočnik od zadaj fiksira. Če pa je predmet za roko nedosegljiv in ga skušamo od zunaj potiskati proti žrelu, je dobro, da poprej s primernim vlitkom namažemo požiralnik. V to svrhu nam služi kozarec olja, lanena voda ali še bolje surovo mleko, v katerem smo razstegli 1 do 2 jajci. Nad predmetom se navadno nabere precej vodene slin, vsled česar olje ne more dospeti čisto do predmeta. Zato je mleko z jajcem, ki je specifično težje od vode, bolj primeren pomoček.

Ko smo žival »zalili«, objamemo z obema rokama požiralnik izpod predmeta in ga potiskamo centimeter za centimeter s srednjimi prsti proti žrelu. V primeru da se ne da premakniti, ga skušamo s pomočjo požiralnikove cevi potisniti v želodec, pri čemer pa ne smemo delati s preveliko silo, ker bi sicer močno ranili ali celo predrli požiralnik.

Postopek je zelo enostaven in ga lahko izvede vsak laik. Govedo je treba postaviti s srednjimi nogami navkreber, v gobec pa poriniti preluknjan les in ga fiksirati tako, da je luknja, skozi katero vtak-

nemo cev, v sredini gobca in seveda nad jezikom. Tako drži z oljem ali mastjo namazana cev po površini in sredini jezika brez posebne ovire naravnost v požiralnik. Z močnim prijemom za roge preprečimo govedu otepavanje z glavo. Občutek nam mora povedati, s kakšno silo smemo potiskati sedaj v želodec. Če tega ne dosežemo s primerno silo, izvlečemo cev in se zatečemo k trokarju.

Kakor znano, zasadimo trokar v levo lakotnico na mesto, ki je v sredini črte, ki spaja kolk s sredino zadnjega rebra, in ga zabodemo v smeri na komolec desne sprednje noge. Pred vbodom premaknemo kožo za 1—2 cm v smeri proti zadnjemu rebro, da se na ta način pokrije po operaciji luknjica. Mesto vboda ostrižemo ali (če čas dopušča) obrijemo in ga očistimo z žganjem ali drugim razkužilom. Vboda zahteva često precejšnjo silo, zlasti pri govedu s trdo kožo. Iz trokarja izmaknemo držaj, da plini lahko vhajajo skozi cev. Da preprečimo morebitno

omedlevico, pritisnemo od časa do časa prst na odprtino cevi. Po tem postopku smatramo, da je žival rešena. Zagačeni sadež se v enem do dveh dneh omehča in zdrkne sam v želodec. Do tega časa pa ostane trokarjeva cev brez nevarnosti v trebuhu. Bolje je, da se žival v tem času ne vleže ali vsaj ne na levo stran.

Kako pa spoznamo, da je zagačeni sadež zdrknil v želodec? Prvič po povsem mirnem in normalnem ponašanju živali in drugič po zahtevi po vodi in hrani. V to svrhu ji ponudimo mali obrok napoja z otrobami. Če ga žival odkloni ali vrže nazaj, je požiralnik še zagačen. Torej bo treba še potrpeti in poskus čez čas ponoviti. Preko 48 ur pa ne bo treba čakati. Ko odstranjujemo cev iz lakotnice, izvršimo pritisk na okoliško kožo, da se koža preveč ne privzdigne iz svoje podloge. Po vbodu nastalo rano očistimo z žganjem, jo premažemo s katranom ali medom in pritisnemo nanjo komadič čistega platna ili gaze. vet. Filip Kulterer

Slovenska kmečka zveza sporoča:

Na kmetijski šoli v Podravljah je za prvi tečaj drugega letnika prostih še nekaj mest.

Naprašamo vse starše, ki so že ustmeno prijavili svojega sina v prvi tečaj drugega letnika, da nam takoj na naš naslov, Celovec, Wulfengasse 15 pošljejo

pismeno prijavo
od sina lastnoročno napisan življenjepis in
sinovo zadnje šolsko spričevalo.

Starši, ki so se odločili poslati svojega sina letos v našo kmetijsko šolo, a niso napravili še nobene prijave, naj prav tako čimprej pošljejo svojo prijavo z zgoraj navedenimi listinami.

Sporočamo tudi, da smo vsled povečanja internatskih prostorov v stanju sprejeti tudi še nekaj fantov v drugi tečaj prvega letnika. Predpogoj je, da so z uspehom zaključili prvi tečaj na drugi kmetijski šoli ali pa da kot absolventi drugih šol želijo izpopolniti svoje gospodarsko znanje. Za sprejem veljajo isti pogoji.

Pouk na kmetijski šoli v Podravljah se bo pričel začetkom druge polovice meseca novembra.

Najcenejša krepka krmila za molznice

Kmalu bo konec sočnih in krepkih zelenih krmil, konec tudi izdatne, dobre pašne. Marsikje je že sedaj živina pretežno v hlevu. Poleg zelene krme je treba mestoma pokladati tudi že suho krmo in — kjer redimo dobre molznice, ki so na »svežem mleku« — tudi krepka krmila.

Iz gospodarskega stališča vendar ni vseeno, katera krepka krmila pokladamo. Katera najboljše poplačajo izdatek za nakup.

Predvsem in v prvi vrsti moram poudariti, da le mešanica krepkih krmil omogoča najboljšo izrabo dragocenih beljakovin v krmu. In ravno zaradi beljakovin pri nas v prvi vrsti pokladamo krepka krmila.

Upoštevajmo, da se eno samo krepko krmilo nikdar ne izkoristi tako dobro, kakor mešanica dveh, še bolj pa treh ali štirih krmil. Vendar je znanstveno utemeljitev tega dejstva mogoče podati le v daljši razpravi ali pa na tozadevnem tečaju oz. v kmetijski šoli.

Ker nabavljamo krepka krmila predvsem zaradi beljakovin, je tudi povsem jasno, da pri nakupu teh krmil predvsem razsojamo, koliko prebavljivih beljakovin vsebujejo in koliko tudi stanjejo, preračunano na 1 kg teže.

Po lanskim računih (cene krepkih krmil se tudi letos niso znatno spremenile!) je bila cena 1 kg prebavljivih beljakovin:

v pšeničnih otrobih	12 do 13 šilingov
v lanenem zdrobu	8 „
v sezamovih tropinah okrog	5 „
v kokosovih	9 „

v ogrščicnem zdrobu in zdrobu zemeljskega oreha okrog 4.5 do 5 šilingov.

Cena otrobi pa je bila šil. 1,35, cena ogrščicnega zdroba šil. 1,40 in cena sojin in sezamovih tropin šil. 2,20.

Kljub tako nizki ceni so bili za živinorejca dokupljeni otrobi najdražje krepko krmilo, kajti za nas je merodajno le, koliko stane v krmilu prebavljiva beljakovina. 1 kg otrobi vsebuje namreč le 9%, 1 kg zdroba soje vendar 41% preb. beljakovine.

Kljub temu, da je preračunano po beljakovini za nas najcenejše beljakovinsko krmilo na primer ogrščicni zdrob in zdrob zemeljskega oreha, si ne bomo nabavili samo ti dve krmili, ampak si bomo nabavili v primernem razmerju mešanico raznih beljakovinskih krmil.

Ker je večinoma tudi povsod na razpolago doma pridelano ceneno krmsko žito, damo za osnovo tej mešanici doma pridelani oves ali ječmen.

10 kg take mešanice bi na primer obstojalo iz:

5 do 6 kg	žitnega zdroba
2 „ 3 „	ogrščicnega (rapsovega) zdroba
1 „	sojinenga zdroba
1 „	zdroba zemeljskega oreha.

Naravno bi tej mešanici primešali tudi še potrebno živinsko sol in krmilno apno (kredo!) in sicer obojega skupaj 1/2 kg (20 dkg soli in 30 dkg apna!)

1 kg take mešanice bi po vsebovani beljakovini zamogel dvigniti molznost za

dobre 3 litre na dan.

Seveda ne gre pri živini dvig molznosti tako hitro kot na papirju in je potrebno navadno teden ali dva, da začne pri živali dodatek beljakovinske krme v polnem obsegu delovati.

Vernik

V Angliji so strogi

V Angliji so od konca 1951, ko je stopil v veljavo tozadevni zakon, prisilno pokupili 220 kmetij. Pokupljene so bile take kmetije, kjer lastniki niso vzeli resno opominov, da zboljšajo svojo proizvodnjo, in kmetij, ki zaradi zaostalosti niso mogle več zboljšati svoje proizvodnje.

Kako vidimo, v Angliji precej strogo izvajajo zakon, ki dovoljuje kmetijskemu ministrstvu, da prisilno odkupi kmetije, katerih obratovanje je malomarno.

En sam človek za delo na kmetiji s 300 prašiči

Kakšen obseg lahko zavzema poenostavitev dela potom pravilne mehanizacije in specializacije, kaže primer »prašičje farne« v Lincolshire v Angliji, kjer oskrbuje 1 merjasca, 16 plemenskih svinj in 300 pitancev 1 sama oseba. Krmljenje toliko prašičev vzame le še 1 1/4 ure časa. Prašiče tehtajo vsak teden, kar vzame 3 ure časa.

Čudno, bo ta ali oni dejal. Nič čudnega, kajti podoben obrat imamo tudi na Koroškem pri gorskem kmetu Wurzerju, ki v 1.100 m nadmorske višine v izrazito strmi legi pridelava krompir, peso in deteljo za 450 prašičev, ki jih letno opita in proda. V tem obratu delajo samo 3 osebe.

Kmetijstvo ženski poklic

Poročilo, ki sta pred kratkim dali FAO (svetovna prehranjevalna in kmetijska organizacija) in ECE (gospodarska komisija za Evropo) pravi, da je bilo leta 1950 v Evropi od ljudi, ki so zaposleni v kmetijstvu povprečno samo 34% moških. V primerjavi nekaterih držav znaša odstotek moških ki so zaposleni v kmetijstvu:

Vel. Britanija	60%
Nemčija	16%
Švedska	21%
Italija	41%
Poljska	49%
Španija	52%

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kako se spreminjajo pravice in dolžnosti?

I.

Več priložnosti in primerov je, da se prvotne pravice in dolžnosti spreminjajo. Le en primer, ki se sedaj večkrat ponavlja: Dobremu človeku je zanikrni dožnik vrnitev dolga obljubljal tako dolgo, da je upnika minila potrpežljivost. Ker je bil bolehen, ni hotel sam hoditi na sodnijo in je zaradi tega odstopil svoje pravice nekemu tretjemu, kateremu je izročil tudi dolžno pismo in druga potrdila, da to terjatev kakor svojo iztoži pri sodniji. Zakon imenuje tako dejanje cesijo ali odstopno dejanje, ki se navadno tudi zapiše kot odstopno pismo.

Z odstopom pridobi novi upnik vse iste pravice, ki jih je imel prejšnji upnik, ki potem pred sodnijo, če je treba in če pisma ne zadostujejo, če dolžnik na primer ugovarja, da je več vrnil, kakor je res, nastopa lahko tudi kot priča. Če je podlaga pravilna in jasna, odstopi upnik svojo terjatev in vse z njo združene pravice lahko že prej, ko terjatev še ni zapadla v plačilo in jo novi upnik uveljavi šele, ko pride čas!

Odstop se lahko izvrši brezplačno. Zgoditi se pa tudi, da novi upnik za svojo zamudo časa zahteva kako malo odškodnino, morda odstotek od cele iztirjene vsote. To zaradi tega, ker ima večkrat z izvršbo, to je eksekucijo, več posla, če dolžnik niti na tožbo ne plača in mora novi upnik s tem računati, da bo treba ostrejših sredstev, katerim se hoče prvi upnik izogniti. V tej zvezi so nastale prave firme, ki take terjatve prevzemajo v svojo last, da jih izterjajo in potem s prejšnjim upnikom obračunajo.

Čim je dolžnik zvedel za novega upnika, ki mora seveda dolžniku javiti odstopljeno terjatev, ne more več plačati staremu upniku, ima pa seveda pravico, da navaja tudi proti novemu upniku vse to, kar bi mogel ugovarjati proti prejšnjemu, kakor neupoštevanja plačila, popust, daljši plačilni rok in seveda tudi zastarjenje, če je nastopilo. Kdor cedira ali odstopi terjatev, ki je vknjižena v zemljiški knjigi, mora skrbeti za to, da se odstop in prenos terjatve vpiše tudi v zemljiško knjigo.

Odstopnik, ki kako terjatev odstopi, je v primeru, da se je odstop izvršil proti plačilu, prevzemniku odgovoren za pravilnost in iztirljivost terjatve, če se je pa terjatev odstopila zastonj, za terjatev seveda ne jamči. Le če se je prevzemnik iz zemljiške knjige lahko prepričal, da je vknjižena terjatev že popolnoma neiztirljiva, odstopnik ne jamči več za iztirljivost.

Za odstopno pismo ni treba nobene posebne oblike, samo če se izvede odstop med zakonskimi, je tudi za tako odstopno pogodbo potreben notarski zapis. Odstopi se lahko vse vrste terjatev, samo takih ne, ki so vezane samo na osebo, kakor na primer pravice in terjatve na užitek.

Sprejemnik terjatve je seveda odgovoren za to, da terjatev, če je še treba, pravočasno odpove, da ne dovoljuje novih plačilnih rokov, da ne postane terjatev neiztirljiva in če terjatev pravilno ne iztirja z vsemi sodnimi pripomočki!

Nekakšne druge spremembe nastanejo pri tako imenovanem nakazilu ali naročilu tretji osebi, da izvrši kako dajatev ali plačilo in pri prevzemu dolga, ki ga dolguje druga oseba. O teh razlikah in določilih pa drugič več.

Poslušajte

slovenske kmetijske oddaje radia Celovec, ki so
odslej vsak ponedeljek ob 18.45 uri pod naslovom
„za našo vas“. — Pazite na spremenjeni čas slovenskih oddaj

Iste pravice vsem Slovincem v Italiji

V zvezi s sporazumom o Trstu in obeh conah Svobodnega tržaškega ozemlja je izvršni odbor Socialistične fronte Slovencev v Italiji na posebni seji razpravljala o novo nastalem položaju, v katerem se zdaj nahajajo tamkajšnji zamejski Slovenci. Sklenili so, da bodo še bolj poglobili svoje delo in vzgajali ljudi v duhu socialistične borbe. Hkrati so sprejeli tudi izjavo, v kateri je poudarjeno:

Izvršni odbor Socialistične fronte Slovencev v Italiji želi, da bi sporazum, ki je bil dosežen med Italijo in Jugoslavijo

v tržaškem vprašanju, v resnici izboljšal položaj Slovencev in vsega delovnega ljudstva cone A ter pripomogel k boljšim sosedskim odnosom in konstruktivnemu sodelovanju med Italijo in FLR Jugoslavijo.

Obenem želi in pričakuje, da bodo pravice, ki so v Posebnem statutu priznane Slovincem v Trstu in v coni A, raztegnjene tudi na Slovence na Goriškem in v Beneški Sloveniji, ker bo rimska vlada s tem najbolje pokazala svojo dobro voljo.

Leta 1956 bo zadnji britanski vojak zapustil egiptsko ozemlje

Na podlagi sporazuma, ki so ga sklenili med Egiptom in Veliko Britanijo, je že v teku evakuacija britanske vojske iz področja Sueškega prekopa. Sporazum predvideva, da bo umik britanskih vojakov trajal 12 mesecev in bo zadnji britanski vojak zapustil egiptsko ozemlje najkasneje do 15. maja 1956.

V okviru tega sporazuma je tudi predvideno, da bodo prepustili šest velikih doslej britanskih letališč egiptovskemu letalstvu brez sleherne odškodnine. Druga vrsta vojaških naprav, določena po

sporazumu, bo ostala v britanskih rokah, in sicer jo bodo izkoriščale civilne tvrdke. V ta namen bo na področje sueškega prekopa prišlo 1200 britanskih tehnikov, 800 iz matične države, 400 pa iz britanskih podjetij v Egiptu. Končno je po sporazumu določena še tretja skupina naprav, ki jo zaenkrat ne bodo izkoriščali. Te naprave pa bodo kljub temu ostale za primer ponovne zasedbe po britanskih četah, ki je predvidena, če pride do kakega napada, ki bi ogrožal mir na Srednjem vzhodu.

V ZDA pričakujejo demokratsko zmago

Volilna kampanja v Združenih državah je v polnem teku. Sporedno z njo pa proučujejo in prerokujejo izglede, ki jih imata demokratska in republikanska stranka za zmago na kongresnih volitvah, ki bodo v treh tednih. Tako so ameriški novinarji na svoji konferenci nedavno izrazili prepričanje, da bo na teh volitvah demokratska stranka Trumana odnošno Stevensonova dosegla spet večino v kongresu in sicer v obeh domovih. Trenutno imajo republikanci le pičlo večino 219 napram 215 sedežem demokratov v predstavnikiškem domu in 48 sedežev napram 47 demokratskim v senatu, kjer poleg tega še neodvisni senator Morse v marsičem podpira demokrate.

Prav tako napovedujejo zmago ameriških demokratov pri istočasnih volitvah guvernerjev v 33 državah ZDA, kjer imajo sedaj republikanci 22, demokrati pa le 11 guvernerjev. Računajo, da bodo demokrati pridobili kakih osem guvernerskih mest.

Za svojo večino v kongresu je v skrbih tudi sam predsednik Eisenhower. V ne-

davnem govoru je rotiral ameriške volivce, naj se jasno opredelijo, kajti kongres z demokratsko večino ob republikanskem prezidentu bi dovedel do velike zmede v političnem življenju Amerike.

Velike stavke v Londonu

Glavno mesto Velike Britanije je v zadnjih tednih zajel ogromen stavkovni val. Začel se je pred malone tremi tedni za izboljšanje delovnih pogojev za pristaniške delavce. Njihovi stavki so se kmalu pridružili tudi delavci v popravilnicah ladij, ker je bilo tam odpuščenih pet delavcev. Zaradi stavke v londonskem pristanišču že blizu 150 ladij počiva, ker jih ne natovarjajo ali raztovarjajo. Nadaljnjih sto ladij ne more odpluti, ker je prekinjeno delo pri najnujnejših popravilih.

Veliko število delavcev se je pozneje stavki še priključilo deloma zato, da bi dosegli boljšo ureditev nadurnega dela, deloma pa tudi iz simpatije do stavkajočih tovarišev. Število stavkajočih v

Jugoslovansko-sovjetski trgovinski sporazum podpisan

Svojičas smo poročali, da se je mudila v Beogradu zunanjetrgovinska delegacija Sovjetske zveze, ki je s predstavniki jugoslovanskih podjetij razpravljala o obnovitvi zunanjetrgovinskih odnosov med obema državama. Plod med jugoslovanskimi in sovjetskimi zunanjetrgovinskimi podjetji in organizacij teh razgovorov je bil sporazum ki so ga podpisali dne 1. oktobra.

Po tem sporazumu bo sovjetska zuna-

nja trgovina dobavljala jugoslovanskim podjetjem zlasti surovo nafto, bombaž, manganovo rudo, antracit in rotacijski (časopisni) papir, med tem ko bodo jugoslovanska podjetja izvažala v Sovjetsko zvezo poleg drugih produktov predvsem meso, tobak, konopljo, etilni alkohol in razne kemične surovine. Večino blaga, ki je predmet trgovinske izmenjave po omejenem sporazumu bodo izvozili odnosno uvozili še do konca tega leta.

Prva obsodba naglega sodišča na Dunaju

Pretekli teden je obravnavalo proti povzročiteljem prometnih nezgod prvo naglo sodišče v Favoritenu na Dunaju. Obtoženec je bil 47 let stari pekarski mojster Robert Steininger iz Floridsdorfa. Osem dni prej je s svojim avtom, ko se je vračal iz Traiskirchena, povozil 18-letno pomočnico v gospodinjstvu Elizabeto Lachner, katera je kmalu nato na posledicah zadobljenih poškodb umrla.

Steininger je v pijanosti izgubil oblast nad svojim avtom ter je zavozil na stezo za pešce, kjer je zadel v nesrečno dekle, ki je čakalo na postaji cestne železnice. Po nezgodi se je odpeljal naprej in so ga mogli šele pozneje prijeti in izročiti policiji. Na policijskem komisariatu je bil še zelo samozavesten, toda pred sodiščem je

s tihim glasom pripovedoval o usodni vožnji 22. septembra. Pripovedoval je, da je tistega dne prepeljal nekega tovariša v Traiskirchen, kjer je popil v neki gostilni četrtinko vina ter še v neki drugi gostilni dve četrtinki. Izjavil je, da se je vino pilo kakor mleko, nakar mu je predsednik sodišča odvrnil, če bi pil takoj mleko, bi se ne bilo pripetilo ničesar.

Izvedenec profesor dr. Schwarzacher je podal svoje mnenje, v katerem je izvajal, da je vseeno, če je Steininger izpil tri ali štiri četrtinke vina, ker je začetni štadij alkoholiziranega stanja najnevarnejši, ko se tega šofer niti ne zaveda.

Roberta Steiningerja je prvo naglo sodišče strogega zapora, poostrelega s trdim ležiščem.

Smrtna nesreča v rovu elektrarne v Reifsecku

Na gradilišču zimskega vodnega zbiralnika pri elektrarni Reisseck-Kreuzeck pri Kolbnitzu v Mölski dolini se je primerila v sredo minulega tedna usodna nezgoda, pri kateri sta izgubila življenje dva delavca. Glavni rov elektrarne je že 1.200 m globoko vdolben v goro. Kamenje so smatrali za trdno, zato je nesreča tembolj presenetila.

Globoko v rovu je delalo tistega dne več delavcev, ko se je nenadoma skrušila velika skala ter je zasula štiri minerje. Dva izmed zasutih delavcev, namreč 22-letnega Lenarta Miho iz Šmarjete in 23-

letnega Jožefa Hofellnerja iz Trefflinga so mogli izkopati samo še mrtva. Osemindvajsetletni Janez Regenfledner iz Spodnjih Gorij je utrpel nevaren prelom lobanje ter so ga prepeljali v postajo za nezgode v Celovec. Četrty zasuti delavec, 26-letni Valentin Schale iz Techelberga, je odnesel na srečo lažje poškodbe. Oba smrtno ponesrečena delavca so prepeljali v domače kraje.

V Belgiji so razgnali ilegalen fašistični kongres

Kakor poroča francoska tiskovna služba AFP, je belgijski policiji uspelo razkrinkati in razgnati mednarodni kongres neofašistov, ki so se te dni zbrali na gradu Huisingen južno od Bruslja. Kongres je bila sklicala neofašistična organizacija, ki se imenuje »Evropsko socialno gibanje«, udeležili pa so se ga neofašisti iz Belgije, Francije, Nemčije, Holandske in Švice.

»Evropsko socialno gibanje« je svojičas ustanovil vodja belgijskih nacistov Leon Degrelle, sedaj mu pa načeljuje neki belgijski SS-ovec, ki je bil pred leti obsojen od vojaškega sodišča, pozneje pa spet pomiloščen.

Inozemske udeležence neofašističnega kongresa je belgijska policija izgnala iz dežele, domače prireditelje pa aretirala.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.00 Glasbeni pozdrav — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.55 Slovenska oddaja — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.30 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00 00.00.

Sobota, 16. oktober:

9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 9.40 Športni obzornik — 13.45 Pozdrav nate — 15.35 Domovinski zvoki — 16.20 Kako se vam dopade — 18.00 Četrty ure z Vico Torriani — 18.30 Niko Kuret: Vrli Blatničani (ponovitev) — 19.40 Šport iz vsega sveta — 20.00 Vedra oddaja.

Nedelja, 17. oktober:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 9.00 Vesela oddaja — 11.30 Pestra oddaja — 15.00 Pozdrav nate — 17.00 Glasba — 17.45 Kličemo mladino — 18.30 Šport — 19.15 Lepe melodije — 20.00 Glasba in volilni rezultati — 20.15 Glasba.

Ponedeljek, 18. oktober:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Za našo vas — 15.30 Zabavna glasba — 15.45 Koroški knjižni konic — 17.10 Iz filma in operete — 18.45 Zborovske pesmi — 20.00

Leteči mikrofoni — 20.05 Mi se peljemo s potovalnim urdom — 20.50 Šlagerji.

Torek, 19. oktober:

13.45 Naznanila — 13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Zdravniški vedež: Hidroterapija — vodno zdravljenje. Kulturne vesti — 16.00 Pesmi — 19.15 Velika šansa — 20.00 Opera.

Sreda, 20. oktober:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (Igra Gorenjski kvartet, pojeta D. Filipič in F. Koren) — 15.45 Otroška ura — 18.45 Damjana Bratuž igra skladbe B. Bartoka itd. — 20.00 Leteči mikrofoni — 20.05 Vedro — 20.15 Na ja in ne — 20.45 Udar na udar.

Četrtek, 21. oktober:

13.55 Slov. poročila — 14.00 Razvojne črte slovenske proze: Slov. Večernice, Janez Mencinger, Fr. Erjavac — 17.25 Ali že veste? — 18.30 Tukaj govori UNESCO — 19.30 Philips-revija — 20.45 Po dunajsko.

Petek, 22. oktober:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Za našo vas — 15.30 Zabavna glasba — 15.45 Otroška ura — 17.25 Teden deželne politike — 18.45 Pesmi slovenskih skladateljev — 20.00 Leteči mikrofoni — 20.05 Radijski oder.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.30 Za gospodnje —

8.30 Za pionirje — 12.20 Za naše kmetovalce — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Zeleži ste — poslušajte (razen ob sredah) — 16.00 Utrinki iz literature — 18.15 Promenadni koncert — 17.10 V plesnem ritmu — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 23.00 do 24.00 na valu 327,1 m Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 16. oktober:

11.15 Pisan drobiž za pionirje — 13.00 Okno v svet — 15.40 Hrvatska narodna glasba — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Pesmi za naše male — 18.45 Igra tamburaški orkester — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 17. oktober:

8.15 Domače pesmi — 9.00 Otroška predstava — 10.00 Družinski pogovori — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleži ste — poslušajte — 15.30 Prenos mednarodne nogometne tekme Turčija-Jugoslavija iz Sarajeva — 17.00 Javni veseli večer — 21.00 Kulturna kronika.

Ponedeljek, 18. oktober:

11.15 Šolska ura za nižjo stopnjo — 13.00 Nove knjige — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.30 Zdravstveni nasveti — 20.00 Zunanje-politični feljton — 20.15 Simfonični koncert.

Torek, 19. oktober:

11.15 Cicibanom — dober dan — 12.10 20 minut z Veselimi godci — 13.00 Zanimi-

vosti iz znanosti — 14.00 Za mlade pevce in godce — 18.00 Kulturni pregled — 18.10 Narodne pesmi — 18.30 Športni tednik — 20.10 Filmske melodije — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 20. oktober:

11.15 Šolska ura za višjo stopnjo — 13.00 Jezikovni pogovori — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.00 Ljudje med seboj — 18.30 Mednarodna radijska univerza — 20.00 Opera „Marta“.

Četrtek, 21. oktober:

11.15 Za pionirje — 12.10 Igra godba na pihala — 12.00 Ljudsko-prosvetni obzornik — 14.00 Iz tehnike — 18.00 Okno v svet — 18.10 „Pesem skozi stoletja“ — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 22. oktober:

11.15 Cicibanom — dober dan — 14.00 Za pionirje — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Umetne in narodne pesmi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Obraz iz italijanske renesanse.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.